

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni krivični sud za krivično
gonjenje lica odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od
1991. godine

Predmet br. IT-01-42/1-A
Datum 30. avgust 2005.
Original: engleski

PRED ŽALBENIM VEĆEM

U sastavu: sudija Inés Mónica Weinberg de Roca, predsedavajući
sudija Mohamed Shahabuddeen
sudija Florence Ndepele Mwachande Mumba
sudija Mehmet Güney
sudija Wolfgang Schomburg

Sekretar: g. Hans Holthuis

Presuda od: 30. avgusta 2005.

TUŽILAC

protiv

MIODRAGA JOKIĆA

PRESUDA PO ŽALBI NA KAZNU

Tužilaštvo:

g. Norman Farrell
gđa Marie Ursula Kind

Zastupnici žalioca:

g. Žarko Nikolić
g. Eugene O'Sullivan

SADRŽAJ

I. UVOD	1
II. STANDARD PREISPITIVANJA.....	3
III. PRVI ŽALBENI OSNOV: OPSEG DRUGE IZMENJENE OPTUŽNICE I ČINJENICE O KOJIMA JE POSTIGNUT SPORAZUM	4
IV. DRUGI ŽALBENI OSNOV: PRIBEGAVANJE ODREDBAMA KRIVIČNOG ZAKONA SFRJ OD STRANE PRETRESNOG VEĆA.....	12
V. TREĆI ŽALBENI OSNOV: OSLANJANJE PRETRESNOG VEĆA NA OLAKŠAVAJUĆE FAKTORE O KOJIMA SU STRANE U POSTUPKU POSTIGLE SPORAZUM.....	16
A. DA LI JE PRETRESNO VEĆE POGREŠILO I Odstupilo se od standarda koji je ustanovilo ŽALBENO VEĆE U PREDMETU <i>ČELEBIĆI</i>	17
B. DA LI JE PRETRESNO VEĆE UZELO U OBZIR OLAKŠAVAJUĆE OKOLNOSTI KOJE JE NAVEO SAMO ŽALILAC	18
1. Žaliočeva starost	18
2. Ponašanje žalioca pre, u vreme i posle činjenja krivičnog dela.....	19
3. Porodične prilike.....	21
C. DA LI JE PRETRESNO VEĆE PRIDALO DOVOLJNU TEŽINU OLAKŠAVAJUĆIM FAKTORIMA KOJE JE IZNEO SAMO ŽALILAC	21
VI. PETI ŽALBENI OSNOV: OCENA ŽALIOČEVOG ZDRAVLJA I PORODIČNE SITUACIJE OD STRANE PRETRESNOG VEĆA	23
VII. ŠESTI ŽALBENI OSNOV: OCENA ŽALIOČEVOG DOBROG MORALNOG KARAKTERA I PROFESIONALIZMA OD STRANE ŽALBENOG VEĆA	27
A. ISKAZI SVEDOKA	27
B. ČINJENICE KOJE UPUĆUJU NA ŽALIOČEV DOBAR MORALNI KARAKTER	30
VIII. SEDMI ŽALBENI OSNOV: ZAHTEV DA ŽALBENO VEĆE KAO OLAKŠAVAJUĆI FAKTOR UZME U OBZIR ŽALIOČEVU ZNAČAJNU SARADNJU S TUŽILAŠTVOM POSLE IZRICANJA PRESUDE O KAZNI.....	32
IX. DISPOZITIV.....	35
X. GLOSAR.....	36
A. SPISAK CITIRANIH ODLUKA SUDA	36
1. MKSJ	36
2. MKSR	37
B. SPISAK SKRAĆENICA, AKRONIMA I SKRAĆENIH REFERENCI	38

I. UVOD

1. Žalbeno veće Međunarodnog suda za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (u daljem tekstu: Međunarodni sud) rešava po žalbi na Presudu o kazni koju je 18. marta 2004. izreklo Pretresno veće I u predmetu *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, predmet br. IT-01-42/1-S (u daljem tekstu: Presuda o kazni). Tužilaštvo na Presudu o kazni nije uložilo žalbu.

2. Događaji koji su povod Presudi na koju je uložena ova žalba odigrali su se u Hrvatskoj, gde su snage Jugoslovenske narodne armije (u daljem tekstu: JNA) pod komandom, između ostalih, Miodraga Jokića (u daljem tekstu: žalilac) granatirale dubrovački Stari grad od ranih jutarnjih sati 6. decembra 1991. do kasno u toku toga dana.¹ Pretresno veće je prihvatilo stav tužilaštva da žalilac nije izdao naređenje za taj napad,² ali da je znao za protivpravno granatiranje, no nije preduzeo nužne mere da spreči, umanji, zaustavi ili kazni one pod njegovom komandom koji su bili direktno odgovorni.³ Usled granatiranja život su izgubila dva civila, dok su tri civila ranjena, a brojne zgrade su uništene, uključujući ustanove namenjene religiji, dobrotvornim svrhama i obrazovanju, umetnosti i nauci, kao i istorijski spomenici.⁴

3. Druga izmenjena optužnica,⁵ potvrđena na pretresu od 27. avgusta 2003. o izjašnjavanju o krivici,⁶ poslužila je kao osnov za potvrdno izjašnjavanje o krivici i Presudu o kazni. U Sporazumu o izjašnjavanju o krivici tužilaštvo je izjavilo da će preporučiti kaznu od deset godina zatvora, a da žalilac ima pravo da dokazuje da kazna koja će mu se izreći treba da bude manja od 10 godina zatvora.⁷

4. Na pretresu po sporazumnom izjašnjavanju o krivici Pretresno veće je donelo presuđenje o krivici Miodraga Jokića na osnovu članova 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda (u daljem tekstu: Statut) po šest tačaka u kojima se tereti za kršenje zakona i običaja ratovanja po članu 3 Statuta iz Druge izmenjene optužnice, a koje su identične tačkama navedenim u Sporazumu o izjašnjavanju o

¹ *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, IT-01-42-PT, Sporazum o izjašnjavanju o krivici između Miodraga Jokića i tužilaštva, poverljivo, *ex parte*, pod pečatom, 27. avgust 2003. (u daljem tekstu: Sporazum o izjašnjavanju o krivici), par. 14.

² Presuda o kazni, par. 26.

³ *Ibid.*, par. 28.

⁴ *Ibid.*, par. 27.

⁵ *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, IT-01-42, Druga izmenjena optužnica, 26. avgust 2003, potvrđena 27. avgusta 2003. (u daljem tekstu: Druga izmenjena optužnica).

⁶ Na pretresu o izjašnjavanju o krivici tužilac je usmeno zatražio izmenu prvobitne optužnice (potvrđene 27. februara 2001. i opečaćene 2. oktobra 2001.) pod uslovom da se žalilac izjasni krivim po šest tačaka predložene Druge izmenjene optužnice. Vidi *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, IT-01-42-PT, pretres o izjašnjavanju o krivici, 27. avgust 2003. (u daljem tekstu: pretres o izjašnjavanju o krivici) T. 141-145.

⁷ Sporazum o izjašnjavanju o krivici, par. 7-8; vidi Presudu o kazni, par. 11.

krivici, uključujući tačku 1 (ubistvo), tačku 2 (okrutno postupanje), tačku 3 (protivpravni napadi na civile), tačku 4 (pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom), tačku 5 (protivpravni napad na civilne objekte) i tačku 6 (uništavanje ili hotimično nanošenje štete ustanovama namenjenim religiji, dobrotvornim svrhama i obrazovanju, umetnosti i nauci, istorijskim spomenicima i umetničkim i naučnim delima).⁸ Pretres o kazni održan je 4. decembra 2003.⁹ Pretresno veće je žalioocu izreklo kaznu od sedam godina zatvora.¹⁰

5. Žalilac je svoju Najavu žalbe na Presudu o kazni dostavio 16. aprila 2004, i to na temelju sedam žalbenih osnova.¹¹ Dana 30. juna 2004, dostavio je svoj žalbeni podnesak¹² u kojem više ne navodi četvrti žalbeni osnov.¹³ Tužilaštvo je 9. avgusta 2004. dostavilo svoj podnesak respondentu.¹⁴ Replika je dostavljena 23. avgusta 2004.¹⁵ Žalilac je dostavio više zahteva kojima je tražio da se u spis uvrste dodatni dokazi,¹⁶ što je Žalbeno veće odbilo.¹⁷ Pretres po žalbi održan je 26. aprila 2005.¹⁸

⁸ Pretres o izjašnjavanju o krivici, T. 155-156.

⁹ *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, IT-01-42-PT, pretres o kazni, 4. decembar 2003. (u daljem tekstu: pretres o kazni).

¹⁰ Presuda o kazni, par. 116.

¹¹ *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, predmet br. IT-01-42/1-A, Najava žalbe Miodraga Jokića, 16. april 2004. (u daljem tekstu: Najava žalbe).

¹² *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, predmet br. IT-01-42/1-A, Podnesak žaliooca na osnovu pravila 111, poverljivo, 30. juni 2004. *Corrigendum* je dostavljen 3. avgusta 2004: *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, predmet br. IT-01-42/1-A, *Corrigendum* podneska žaliooca na osnovu pravila 111, dostavljenog 30. juna 2004, poverljivo. Javna redigovana verzija podneska žaliooca na osnovu pravila 111 dostavljena je 7. marta 2005. (u daljem tekstu: Žalbeni podnesak).

¹³ Žalbeni podnesak, par. 4.

¹⁴ *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, predmet br. IT-01-42/1-A, Tužiočev podnesak respondentu, poverljivo, 9. avgust 2004. Javna redigovana verzija dostavljena je 4. marta 2005. (u daljem tekstu: Podnesak respondentu).

¹⁵ *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, predmet br. IT-01-42/1-A, Replika žaliooca, poverljivo, 23. avgust 2004. Javna redigovana verzija dostavljena je 7. marta 2005. (u daljem tekstu: Replika).

¹⁶ *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, predmet br.: IT-01-42/1-A, Zahtev za izvođenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115 od 27. maja 2004, dostavljen u delimično poverljivom obliku 1. juna 2004. (u daljem tekstu: Prvi zahtev); Zahtev da se kao dodatni dokaz na osnovu pravila 115 iznese mišljenje veštaka dr Stanka Pihlera, 21. juni 2004, kojim se traži da se u spis uvrste kratka biografija i mišljenje veštaka dr. Stanka Pihlera kao dodatak Prvom zahtevu; Drugi zahtev za izvođenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115, 21. juni 2004. i Treći zahtev za izvođenje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115, poverljivo, 16. avgust 2004.

¹⁷ *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, predmet br. IT-01-42/1-A, Odluka po zahtevima žaliooca za prihvatanje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115, 31. avgust 2004. (u daljem tekstu: Odluka po zahtevima žaliooca za uvrštavanje dodatnih dokaza).

¹⁸ *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, predmet br. IT-01-42/1-A, pretres po žalbi, 26. april 2005. (u daljem tekstu: pretres po žalbi).

II. STANDARD PREISPITIVANJA

6. Relevantne odredbe u vezi s odmeravanjem kazne iznose se u članovima 23 i 24 Statuta i u pravilima od 100 do 106 Pravilnika o postupku i dokazima (u daljem tekstu: Pravilnik). I član 24 Statuta i pravilo 101 Pravilnika sadrže opšte smernice za pretresno veće, koje zapravo predstavljaju obavezu veća da prilikom odmeravanja kazne u obzir uzme sledeće faktore: težinu krivičnog dela ili ukupno kažnjivo ponašanje, lične prilike osuđenog lica, opštu praksu u pogledu izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije, te otežavajuće i olakšavajuće okolnosti.¹⁹

7. Žalbe na kaznu, kao i žalbe na prvostepenu presudu, žalbe su u strogom smislu reči; one su “korektivne prirode” i ne predstavljaju suđenja *de novo*.²⁰ Na osnovu člana 25 Statuta, uloga Žalbenog veća ograničena je na ispravljanje grešaka u primeni prava koje odluku čine nevažećom i grešaka u utvrđivanju činjeničnog stanja zbog kojih je došlo do neostvarenja pravde.²¹ Ti kriterijumi se često navode i čvrsto su uvreženi u sudskoj praksi ovog Međunarodnog suda²² i Međunarodnog krivičnog suda za Ruandu (u daljem tekstu: MKSR).²³

8. Pretresna veća raspolažu širokim ovlašćenjima prilikom odmeravanja primerene kazne, što proizlazi iz njihove obaveze da individualiziraju kazne kako bi one bile odraz individualnih prilika optuženog i težine krivičnog dela.²⁴ Opšte uzevši, Žalbeno veće neće preinačiti kaznu osim ako pretresno veće nije napravilo “primetnu grešku” primenivši svoja diskreciona ovlašćenja ili nije postupilo u skladu s merodavnim pravom.²⁵ Na žalocu je da pokaže kako je pretresno veće, prilikom odmeravanja kazne, izašlo iz okvira svojih diskrecionih ovlašćenja.²⁶

¹⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 429, 716. Uz to, pretresno veće je obavezno da uzme u obzir i to u kolikoj je meri već izdržana eventualna kazna koju je osuđenoj osobi izrekao nacionalni sud za isto delo, kao što se navodi u članu 10(3) Statuta i u pravilu 101(B)(iv).

²⁰ *Kupreškić i drugi*, Drugostepena presuda, par. 408.

²¹ *Mucić i drugi*, Presuda po žalbi na kaznu, par. 11. Vidi takode Drugostepenu presudu u predmetu *Furundžija*, par. 40; Drugostepenu presudu u predmetu *Čelebići*, par. 203; Presudu po žalbi na kaznu u predmetu *Dragan Nikolić*, par. 8.

²² Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*, par. 64; Drugostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 37; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 434-435; Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 29; Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*, par. 35-48; Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*, par. 4-12; Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka i drugi*, par. 14.

²³ Drugostepena presuda u predmetu *Akayesu*, par. 178; Drugostepena presuda u predmetu *Kayishema i Ruzindana*, par. 320; Drugostepena presuda u predmetu *Musema*, par. 15.

²⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 717.

²⁵ Presuda o žalbi na kaznu u predmetu *Tadić*, par. 22; Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*, par. 187; Drugostepena presuda u predmetu *Furundžija*, par. 239; Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 725; Drugostepena presuda u predmetu *Jelisić*, par. 99; Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 408; Drugostepena presuda u predmetu *Krstić*, par. 242; Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 680.

²⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 725.

III. PRVI ŽALBENI OSNOV: OPSEG DRUGE IZMENJENE OPTUŽNICE I ČINJENICE O KOJIMA JE POSTIGNUT SPORAZUM

9. Žalilac tvrdi da je Pretresno veće pogrešilo kada je donelo odluku da je, po članu 7(1) Statuta, on odgovoran za pomaganje i podržavanje u vezi s događajima pre 6. decembra 1991.²⁷ Donevši takvu odluku, prema rečima žalioaca, Pretresno veće je izašlo iz okvira navoda u Drugoj izmenjenoj optužnici i onog što je dogovoreno u Sporazumu o izjašnjavanju o krivici, gde se odgovornost za pomaganje i podržavanje izričito ograničava na njegovo ponašanje samo na dan 6. decembra 1991. i događaje koji su se tada desili.²⁸ Žalilac kao pravno sredstvo traži smanjenje kazne koju je izreklo Pretresno veće.²⁹ Žalilac tvrdi da je Pretresno veće pogrešilo kada je “period odgovornosti žalioaca kao pomagača i podržavaoca proširilo na navode o događajima i ponašanju u oktobru i novembru 1991”, što je – po njegovom mišljenju – bio odlučujući faktor za odluku Pretresnog veća da izrekne zatvorsku kaznu u trajanju od sedam godina.³⁰ Štaviše, žalilac tvrdi je Pretresno veće pogrešilo kada je događaje detaljno opisalo na temelju navoda strana u vezi s kontekstom predmeta i smatra da pisana i usmena argumentacija strana ne može da “izmeni, modifikuje ili na bilo koji način promeni” ono što stoji u Sporazumu o izjašnjavanju o krivici i Drugoj izmenjenoj optužnici.³¹

10. Tužilaštvo se slaže s tim da se Sporazumom o izjašnjavanju o krivici i Drugom izmenjenom optužnicom odgovornost žalioaca kao pomagača i podržavaoca na osnovu člana 7(1) Statuta izričito ograničava na događaje od 6. decembra 1991.³² Tužilaštvo dalje prihvata da Pretresno veće žalioaca izgleda smatra odgovornim za ponašanje pre tog datuma³³ i slaže se sa žaliocem da je Veće time izašlo iz okvira Druge izmenjene optužnice i Sporazuma o izjašnjavanju o krivici.³⁴ Tužilaštvo navodi, a žalilac se s tim slaže,³⁵ da je ta greška “u neposrednoj vezi sa stepenom lične krivice žalioaca”;³⁶ međutim, tužilaštvo smatra da svaka izmena kazne mora biti ograničena.³⁷ Tokom pretresa po žalbi tužilaštvo je tvrdilo da ta navodna greška nije “ozbiljno uticala na izrečenu kaznu”.³⁸

²⁷ Žalbeni podnesak, par. 31; AT. 318.

²⁸ Žalbeni podnesak, par. 31.

²⁹ *Ibid.*, par. 41, gde se upućuje na paragrafe 20, 57 i 58 Presude o kazni.

³⁰ *Ibid.* Vidi takode AT. 318.

³¹ *Ibid.*, par. 40.

³² Podnesak respondententa, par. 4.3.

³³ *Ibid.*, par. 4.3, 4.7.

³⁴ *Ibid.*, par. 4.8, 4.10.

³⁵ Replika, par. 6; AT. 318- 319.

³⁶ Podnesak respondententa, par. 4.18.

³⁷ *Ibid.*, par. 4.19.

³⁸ AT. 358.

11. Pored toga, tokom pretresa po žalbi tužilaštvo je izjavilo da se “prvi žalbeni osnov zapravo odnosi na osudu, a ne na kaznu”.³⁹ Tužilaštvo je navelo da je “Pretresno veće proglasilo žalioca krivim samo za dela od 6. decembra, i to na osnovu [člana] 7(3), a ne [člana] 7(1) [Statuta]”.⁴⁰ Stoga, po mišljenju tužilaštva, “ako je ispravno da se ukloni odgovornost [za događaje pre 6. decembra 1991.] na osnovu člana 7(1) [Statuta], kao što to prihvata tužilaštvo, ishod toga će biti da [...] jedino ostaje ili se zadržava zaključak o krivici na osnovu člana 7(3) [Statuta] za dela od 6. decembra”.⁴¹ Pored toga, tužilaštvo je navelo da su događaji koji su prethodili 6. decembru 1991, pomenuti u Sporazumu o izjašnjavanju o krivici i Drugoj izmenjenoj optužnici, “relevantni i mogu predstavljati osnov za razmatranje stanja svesti [na osnovu člana 7(3) ili člana 7(1) Statuta] admirala Jokića ujutro 6. decembra”.⁴² Tužilaštvo tvrdi da su “informacije iz prethodnog razdoblja nadređenog trebale da upozore na činjenicu da bi moglo da dođe do krivičnih dela, s obzirom na prethodno ponašanje njegovih podređenih ili podatke o ranijim zlostavljanjima, te da je – usled ranijih granatiranja – admiral Jokić u ovom slučaju bio svestan mogućnosti da dođe do neželjene situacije”.⁴³

12. Žalbeno veće primećuje da se u Drugoj izmenjenoj optužnici u delu pod naslovom “Opšti navodi” govori o činjenici da su u periodu od 23. oktobra 1991. do 6. decembra 1991. na područje dubrovačkog Starog grada, gde je više zgrada bilo obeleženo simbolima propisanim Haškom konvencijom o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, pale stotine granata koje su ispalile snage JNA.⁴⁴ U Sporazumu o izjašnjavanju o krivici navodi se još više detalja s tim u vezi i kaže se da je “od 8. oktobra 1991. do 31. decembra 1991, Miodrag Jokić, delujući individualno ili u dogovoru s drugima, vodio vojnu kampanju započetu 1. oktobra 1991. i usmerenu na teritoriju opštine Dubrovnik. Od 8. oktobra 1991. do 31. decembra 1991. [...] snage JNA pod komandom Miodraga Jokića ispalile su stotine granata koje su pale na područje Starog grada u Dubrovniku”.⁴⁵ Međutim, u Drugoj izmenjenoj optužnici jasno se navodi da su se “sve radnje i propusti za koje Miodrag JOKIĆ podleže krivičnoj odgovornosti [...] dogodili 6. decembra 1991. ili približno tog datuma na teritoriji Hrvatske”.⁴⁶ Iako bi se, u načelu, formulacija “ili približno tog datuma” mogla odnositi na period oko 6. decembra 1991, u Drugoj izmenjenoj optužnici – kada se nabrajaju navodi

³⁹ AT. 344.

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ *Ibid.* Vidi takode AT. 345.

⁴² AT. 348.

⁴³ *Ibid.*

⁴⁴ Druga izmenjena optužnica, par. 8.

⁴⁵ Sporazum o izjašnjavanju o krivici, par. 11-12. Žalbeno veće primećuje da se ovi delovi Sporazuma o izjašnjavanju o krivici navode pošto su o tome konsultovane strane u postupku.

⁴⁶ Druga izmenjena optužnica, par. 5.

o tačkama – govori se isključivo o danu 6. decembru 1991.⁴⁷ Štaviše, u Sporazumu o izjašnjavanju o krivici navodi se da će žalilac priznati krivicu za tačke u kojima se tereti “isključivo za događaje od 6. decembra 1991”.⁴⁸

13. Žalbeno veće primećuje da je tokom pretresa o izjašnjavanju o krivici Pretresno veće bilo svesno činjenice da se nova optužnica odnosi isključivo na događaje od 6. decembra 1991.⁴⁹ Pre no što je dalo dopuštenje za izmenu optužnice, Veće je radi jasnoće saželo sadržaj Druge izmenjene optužnice. Predsedavajući sudija je s tim u vezi izjavio sledeće: “Da rezimiramo: nova optužnica, ako se zahtev usvoji, sastojala bi se od šest tačaka, od kojih bi se prve tri odnosile na ubistvo, okrutno postupanje i napade na civile, što je sve rezultat granatiranja dubrovačkog Starog grada 6. decembra 1991”.⁵⁰ Žalbeno veće primećuje da je Pretresno veće u Presudi o kazni izjavilo sledeće: “Prihvativši potvrdno izjašnjavanje Miodraga Jokića o krivici na osnovu Sporazuma o izjašnjavanju o krivici, Pretresno veće se ograničava na činjenične navode koje su iznele strane u postupku”.⁵¹ Time se Presuda o kazni ograničava na diskusiju o odgovornosti žalioca za događaje od 6. decembra 1991.⁵²

14. Žalbeno veće primećuje da se zaključak o krivici žalioca koji je Pretresno veće usvojilo tokom pretresa o izjašnjavanju o krivici ograničava na tačke 1 do 6 Druge izmenjene optužnice, koje se nedvosmisleno odnose na radnje i propuste žalioca do kojih je došlo isključivo 6. decembra 1991. To je kontekst u kojem valja razumeti paragraf 58 Presude o kazni, u kojem se kaže sledeće:

Jednim svojim delom, ponašanje Miodraga Jokića, odnosno neke njegove konkretne radnje i propusti pre granatiranja od strane JNA 6. decembra 1991. godine, u konkretnim okolnostima ovog predmeta ispravno je okarakterisano kao pomaganje i podržavanje, s obzirom na činjenicu da je imalo znatan učinak na činjenje krivičnih dela o kojima je reč. Drugi propusti koji povlače krivičnu odgovornost, posebno nepreduzimanje hitnih i odgovarajućih mera u pogledu zločina koji se čine ili su već počinjeni, kao i mera da se kazne počinioci, ispravno se, u konkretnim okolnostima ovog predmeta, terete po osnovu “odgovornosti nadređenog” shodno članu 7(3) Statuta. Iz tih razloga, Pretresno veće je na raspravi o izjašnjavanju o krivici optuženog proglasilo krivim po oba osnova odgovornosti.⁵³

15. U paragrafu koji u Presudi o kazni prethodi ovom paragrafu Pretresno veće govori o tvrdnji tužilaštva da se činjenica da žalilac nije preduzeo odgovarajuće disciplinske mere kako bi kaznio počinioce za slične napade izvedene pod njegovom nadležnošću od 23. i 24. oktobra, kao i ponovo

⁴⁷ U vezi s tačkama jedan do tri, vidi Druhu izmenjenu optužnicu, par. 11, 13; a u vezi s tačkama četiri do šest, vidi Druhu izmenjenu optužnicu, par. 18, 19, 21.

⁴⁸ Sporazum o izjašnjavanju o krivici, par. 3.

⁴⁹ Pretres o izjašnjavanju o krivici, T. 138, sudija Orić: “Smanjenje obima optužnice prvenstveno je u tome da se optužbe ograniče na granatiranje dubrovačkog Starog grada 6. decembra 1991, te da se optuženi tereti u šest tačaka”.

⁵⁰ *Ibid.*, T. 144.

⁵¹ Presuda o kazni, par. 20.

⁵² *Ibid.*, par. 57.

⁵³ *Ibid.*, par. 58.

9. novembra 1991, direktno odrazila na komandne okolnosti, te tako i na činjenje zločina 6. decembra 1991.⁵⁴ No, ne može se shvatiti da ovo znači da je Pretresno veće želelo da to ranije ponašanje tretira kao samostalan osnov za kaznu; iz ostalog teksta Presude o kazni jasno sledi da je žalioocu kazna odmerena samo na osnovu njegovog ponašanja 6. decembra. Žalbenom veću je, štaviše, potpuno jasno da je Pretresno veće navelo ranije žaliočevo ponašanje kako bi krivična dela od 6. decembra stavilo u kontekst. Taj kontekst je relevantan za pitanje da li je od ranih jutarnjih sati 6. decembra 1991. svest žaliooca o protivpravnom granatiranju dubrovačkog Starog grada bila dovoljna da se utvrdi postojanje uslova *mens rea*, nužnog za potkrepu osude za pomaganje i podržavanje.

16. Žalbeno veće neće razmatrati pitanje da li je kvalifikacija “pomaganje i podržavanje” ispravna budući da je to već dogovoreno između strana u postupku i prihvaćeno od strane Pretresnog veća, a u interesu pravde nije potrebna nikakva intervencija.⁵⁵ Radnje i propusti žaliooca pre i posle 6. decembra 1991. pomenuti su da bi se prikazao kontekst žaliočeve uloge u krivičnim delima izvršenim tog dana.

17. To je u skladu s postupkom na pretresu o kazni, tokom kojeg je zastupnik tužilaštva o događajima od pre 6. decembra govorio kao o događajima koji su “pomogli i podržali ono što se dogodilo 6. decembra”⁵⁶ i jasno objasnio “da to ovde ne predstavlja deo optužbe”.⁵⁷ Zastupnik odbrane nije prigovorio tome što je zastupnik tužilaštva o događajima od pre 6. decembra govorio kao o događajima koji su “pomogli i podržali ono što se dogodilo 6. decembra”; naprotiv, zastupnik odbrane jasno je pokazao da se slaže s “kontekstom” kako ga je prikazalo tužilaštvo.⁵⁸

⁵⁴ *Ibid.*, par. 57, gde se govori o Podnesku tužioca o odmeravanju kazne u predmetu *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, predmet br. IT-01-42/1-S, od 14. novembra 2003. (u daljem tekstu: Podnesak tužioca o odmeravanju kazne), par. 38-40, u kojem stoji sledeće: “38. Optuženi Jokić bio je svestan da, uprkos zabranama oštećivanja Starog grada, 23. i 24. oktobra 1991. granate iz minobacača JNA pale su u dubrovački Stari grad. Pogoden je Muzej Rupe, žitnica u Starom gradu, a ranjeni su i neki civili. Protiv odgovornih zbog tih kršenja nisu preduzete nikakve disciplinske mere”.

39. Optuženi je takođe bio svestan toga da je 9. novembra JNA preduzela koordinisani napad sa zemlje, mora i iz vazduha protiv hrvatskih ciljeva iznad grada. Od 10. do 13. novembra na Stari grad je pao niz artiljerijskih projektila, uključujući najmanje pedeset projektila iz minobacača. Nisu preduzete nikakve disciplinske mere za ta kršenja naređenja da se ne granatira Stari grad.

40. Tužilac navodi, a optuženi Jokić prihvata, da su jedinice odgovorne za protivpravne napade na dubrovački Stari grad 6. decembra 1991. bile direktno podređene njemu i saoptuženima, Pavlu Strugaru i Vladimiru Kovačeviću. Posledica tih napada bile su pogibije i ozlede civila, te oštećenja i razaranja civilnih objekata u celom Starom gradu, pri čemu je to predstavljalo direktnu i predvidivu posledicu radnji jedinica JNA koje su delovale u komandnim okolnostima koje je karakterisao nedostatak discipline. Vidi takođe pretres o kazni, T. 200.

⁵⁵ To ne utiče na diskreciona ovlašćenja Žalbenog veća u opštem smislu da koriguje eventualnu grešku u primeni prava ako je to u interesu pravde, up. *infra* par. 26.

⁵⁶ Presuda o kazni, par. 20, gde se govori o pretresu o kazni, T. 200.

⁵⁷ Pretres o kazni, T. 198.

⁵⁸ *Ibid.*, T. 206.

18. Pretresno veće je sa svoje strane primetilo da se na “raspravi o kazni odbrana bez daljnijeg složila s ‘kontekstom predmeta’ koji je izložila optužba”.⁵⁹ Pretresno veće je za događaje od pre 6. decembra reklo da su “ispravno okarakterisani kao pomaganje i podržavanje”; Veće je to uradilo u istom smislu u kojem su i zastupnik odbrane i zastupnik tužilaštva izraz “pomaganje i podržavanje” shvatili na pretresu o kazni, odnosno, kao izraz koji je relevantan isključivo u “kontekstu” u kojem su se odvijale radnje 6. decembra 1991. Što se žalioaca tiče, on nije na zadovoljavajući način objasnio zašto su dva paragrafa Sporazuma o izjašnjavanju o krivici posvećena događajima koji su prethodili 6. decembru osim ako nisu relevantni za kontekst i ne predstavljaju deo krivičnih dela za koja se optuženi tereti.

19. Žalbeno veće se uverilo da Pretresno veće nije pogrešilo kada je u svojoj Presudi o kazni tek *usput* pomenulo događaje koji su prethodili 6. decembru 1991, pri čemu o njima *nije donelo zaključak kao o delima za koja se optuženi tereti*.

20. Štaviše, čak da je Pretresno veće i pogrešilo zato što je pomenulo događaje koji su prethodili 6. decembru, žalilac nije pokazao na koji način je ta greška obesnažila Presudu o kazni. Ovde se ne preispituje proglašenje osuđujućih presuda. Žalilac nije pokazao da je na kaznu koja se preispituje uticalo to što je – kako se tvrdi – Pretresno veće razmatralo ponašanje koje je prethodilo 6. decembru 1991. Da li je Pretresno veće pomenuto ponašanje ispravno razmotrilo samo kao deo konteksta krivičnih dela koja je žalilac počinio 6. decembra ili ga je pak neprimereno razmatralo kao aspekt samog krivičnog dela, po svemu sudeći, suštinski ne utiče na konačnu činjenicu da je žalilac odgovoran za granatiranje Dubrovnika, kao što suštinski ne utiče ni na stepen te odgovornosti ili na značaj krivičnog dela. Stoga, čak da je Pretresno veće i pogrešilo, ta greška ne bi opravdala eventualnu izmenu Presude o kazni od strane Žalbenog veća.

21. Iz gorenavedenih razloga, ovaj deo prvog žalbenog osnova žalioaca se odbacuje.

22. Žalbeno veće primećuje da tužilaštvo sugerise da, budući da je “žaliocu u vezi s identičnim ponašanjem za njegovu ulogu u događajima od 6. decembra 1991. odmerena kazna kako na osnovu člana 7(1) (pomaganje i podržavanje) tako i na osnovu člana 7(3) (odgovornost nadređenog) [Statuta], [Žalbeno veće] bi moglo razmisliti o tome da primeni načela iz [predmeta *Blaškić*] kako bi iznova okvalifikovalo žaliočevo ponašanje i izreklo mu osuđujuću presudu na osnovu najadekvatnije kategorije odgovornosti”.⁶⁰ Žalilac se slaže s predlogom tužilaštva.⁶¹ Tokom pretresa po žalbi odbrana je uz to iznela da “je iz svoje perspektive žalilac uvek smatrao da član 7(3)

⁵⁹ Presuda o kazni, par. 20.

⁶⁰ Podnesak respondenta, par. 1.7; vidi takode par. 4.14.

[Statuta] ispravno odražava oblik odgovornosti za njegov propust u svojstvu komandanta na dan 6. decembra 1991”.⁶²

23. U relevantnim paragrafima Drugostepene presude u predmetu *Blaškić* stoji sledeće:

Žalbeno vijeće smatra da odredbe člana 7(1) i člana 7(3) Statuta upućuju na različite kategorije krivične odgovornosti. Međutim, Žalbeno vijeće smatra da, u odnosu na neku određenu tačku Optužnice, nije primjereno donijeti osuđujuću presudu kako po članu 7(1) tako i po članu 7(3) Statuta. Kada se u okviru iste tačke Optužnice tereti za odgovornost i po članu 7(1) i po članu 7(3), i kada se zadovolje pravni zahtjevi vezani za obje kategorije odgovornosti, Pretresno vijeće treba donijeti osuđujuću presudu samo na osnovu člana 7(1) i smatrati nadređeni položaj optuženog otežavajućim faktorom prilikom odmeravanja kazne.⁶³

Žalbeno vijeće stoga smatra da istovremene osude na osnovu člana 7(1) i člana 7(3) Statuta u odnosu na iste tačke Optužnice temeljene na istim činjenicama [...] predstavljaju grešku u primjeni prava kojom se Prvostepena presuda obesnažuje u tom aspektu.⁶⁴

24. Isto osnovno načelo primenjivo je i u ovom predmetu.⁶⁵ Osuđujuće presude na osnovu individualne odgovornosti i odgovornosti nadređenog iz tačaka od 1 do 6 zasnovane su na istim činjenicama. Iz prakse Žalbenog veća Međunarodnog suda i MKSR vidljivo je da istovremene osude za individualnu odgovornost i odgovornost nadređenog u vezi s istim tačkama koje se zasnivaju na istim činjenicama predstavljaju grešku u primeni prava.⁶⁶

25. Žalbeno veće prihvata da u paragrafu 58 Presude o kazni Pretresno veće pravi razliku između “jednog dela ponašanja Miodraga Jokića”, a to je pomaganje i podržavanje, i “drugih propusta koji povlače krivičnu odgovornost”, koji su okarakterisani kao odgovornost po članu 7(3). Ta formulacija može se shvatiti kao da sugeriše slaganje s načelom iz predmeta *Blaškić*, koje ne sprečava istovremene osuđujuće presude na osnovu članova 7(1) i 7(3) Statuta ako se one zasnivaju na različitom ponašanju. Međutim, činjenični zaključci Pretresnog veća ne idu u prilog stavu da je žalilac sudelovao u dva različita tipa radnji i propusta, što bi omogućilo osudu na osnovu različitih vidova odgovornosti. Kao što je već navedeno, Pretresno veće zbog opsega Druge izmenjene optužnice nije moglo imati nameru da izrekne osuđujuću presudu za pomaganje i podržavanje zasnovanu na ponašanju koje je *prethodilo* 6. decembru 1991. Osude na osnovu oba vida odgovornosti su se po svoj prilici zasnivale na radnjama i propustima žalioaca tog konkretnog dana. U vezi s tim, Pretresno veće nije pravilo razliku između navedenih radnji i propusta identifikujući

⁶¹ Replika, par. 6.

⁶² AT. 319.

⁶³ Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*, par. 91 (fusnota izostavljena).

⁶⁴ *Ibid.*, par. 92.

⁶⁵ Valja primetiti da je Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić* izrečena 29. jula 2004, nekoliko meseci nakon što je izrečena Presuda o kazni.

⁶⁶ Vidi Drugostepenu presudu u predmetu *Blaškić*, par. 91, 92; Drugostepenu presudu u predmetu *Kordić i Čerkez*, par. 33, 34; Drugostepenu presudu u predmetu *Kajelijeli*, par. 81.

šta je od njih osnov za koju osudu. Shodno tome, Žalbeno veće zaključuje da se osude temelje na istim činjenicama, tako da je zabrana iz predmeta *Blaškić* primenjiva.

26. Žalbeno veće je svesno činjenice da nijedna strana u postupku nije uložila žalbu povodom pitanja istovremenih osuda i da se žalilac žalio samo na kaznu. Međutim, između osude i kazne postoji neraskidiva veza. Osim toga, u slučaju pogrešno primenjenog prava Žalbeno veće raspolaže diskrecionim ovlašćenjem da takvu grešku ispravi *proprio motu* ako je to u interesu pravde. Žalbeno veće je u predmetu *Mucić i drugi* konstatovalo sledeće: “Kao organ Međunarodnog suda, Žalbeno vijeće takođe ima izvorne ovlasti, koje proizlaze iz njegove sudske funkcije, da postupanje pred Vijećem kontroliše na način koji će obezbijediti da pravda bude zadovoljena”.⁶⁷ Stoga Žalbeno veće ima diskreciono ovlašćenje da ispravi grešku u primeni prava u vezi s pitanjem istovremenih osuda na osnovu individualne odgovornosti i odgovornosti nadređenog. Osnovno načelo pritom jeste da se, opšte uzevši, odgovarajuća kazna može zasnivati samo na ispravnoj kvalifikaciji kažnjivog ponašanja. Što se tiče kazne, Žalbeno veće ima na umu da takva nova kvalifikacija osude, kada do nje dođe *proprio motu* u postupku po žalbi na kaznu, nikada ne sme da bude na štetu optuženog. Žalbeno veće takođe primećuje da su strane u postupku od njega zatražile da se osvrne na pitanje istovremenih osuda.⁶⁸

27. Na osnovu uvrežene prakse i u svetlu svega gore navedenog, po svakoj tački optuženom se može izreći samo jedna osuda na osnovu člana 7(1) Statuta. Stoga Žalbeno veće poništava osude izrečene žalioocu po tačkama od 1 do 6 u onoj meri u kojoj se one temelje na zaključku o žaliočevoj odgovornosti nadređenog na osnovu člana 7(3) Statuta.

28. Međutim, od Pretresnog veća se prilikom odmeravanja kazne očekivalo da žaliočev položaj nadređenog uzme u obzir kao otežavajući faktor budući da su se strane u postupku sporazumele, a Pretresno veće to prihvatilo, da je žalilac bio na rukovodećem položaju.⁶⁹

29. Pretresno veće je u diskusiji o otežavajućim okolnostima izričito uzelo u obzir rukovodeći položaj žaliooca i zauzelo sledeći stav:

Prilikom odmeravanja kazne Miodragu Jokiću, Pretresno veće stoga smatra da njegov položaj i uticaj tog položaja na celokupnu situaciju predstavljaju otežavajuću okolnost.⁷⁰

⁶⁷ Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Mucić i drugi*, par. 16 (citati izostavljeni).

⁶⁸ Vidi *supra*, par. 22.

⁶⁹ Presuda o kazni, par. 59-62, 68.

⁷⁰ *Ibid.*, par. 62; vidi takođe par. 68.

Dakle, Pretresno veće je kao otežavajući faktor u potpunosti prihvatilo da je žalilac bio na položaju vlasti i da je kao visoki oficir raspolagao ovlašćenjima nad drugim licima koja su izvršila dela za koja se on tereti u tačkama od 1 do 6, što je vidljivo iz izrečene kazne.⁷¹

30. Žalbeno veće primećuje da je to što je Pretresno veće uzelo u obzir žaliočevu zloupotrebu položaja vlasti kao otežavajuću okolnost možda bilo neprimereno s obzirom na činjenicu da je osudilo okrivljenog na osnovu člana 7(3) Statuta, koji ovlašćenja žalioca sadržava u suštini kao jedan od elemenata. Strane u postupku se nisu usprotivile načinu na koji je Pretresno veće taj faktor uzelo u obzir. Nema potrebe da Žalbeno veće *proprio motu* razmatra da li je pristup Pretresnog veća bio pogrešan jer ono zaključuje da je sada, nakon što je poništilo zaključak da je optuženi odgovoran na osnovu člana 7(3) Statuta, pristup Pretresnog veća zapravo ispravan. Štaviše, iako je Pretresno veće položaj vlasti navelo kao otežavajući faktor, ono u svojoj diskusiji o težini krivičnih dela nije istovremeno sugerisalo da bi konkretna krivična dela trebalo smatrati posebno teškim zbog toga što je žalilac osuđen po osnovu komandne odgovornosti, a ne samo kao pomagač i podržavalac. Stoga izgleda da je Pretresno veće u praksi učinak žaliočevog položaja vlasti na kaznu uzelo u obzir samo jednom i nije ga neprimereno uračunalo dvaput.

31. Na osnovu svega navedenog, Žalbeno veće zaključuje da poništenje osuda koje je Pretresno veće žalioцу, kao nadređenom, izreklo na osnovu člana 7(3) Statuta po tačkama od 1 do 6 nema uticaja na žaliočevu kaznu.

⁷¹ Up. Drugostepena presuda u predmetu *Kajelijeli*, par. 316-319.

IV. DRUGI ŽALBENI OSNOV: PRIBEGAVANJE ODREDBAMA KRIVIČNOG ZAKONA SFRJ OD STRANE PRETRESNOG VEĆA

32. Žalilac tvrdi da je Pretresno veće pogrešno primenilo pravo zato što je pribeglo odredbama Krivičnog zakona SFRJ,⁷² koje ne bi bile merodavne ili relevantne za opseg kazni koje bi sudovi bivše Jugoslavije uzeli u obzir u predmetu poput njegovog.⁷³ On tvrdi da se ponašanje za koje se izjasnio krivim — odgovornost nadređenog po članu 7(3) Statuta i pomaganje i podržavanje po članu 7(1) Statuta — ne bi smatralo kažnjivim na osnovu članova 142 i 148 Krivičnog zakona SFRJ, na koje se Pretresno veće oslonilo kao smernicu prilikom odmeravanja njegove kazne.⁷⁴ On tvrdi da se “članom 142(1) kažnjava krivično ponašanje onih koji ‘narede’ bilo koju od nabrojanih radnji sadržanih u toj odredbi”, dok se “članovima 148(1) i 148(2) predviđa da se lice koje za vreme rata ili oružanog sukoba naredi da se upotrebe borbena sredstva ili način borbe koji su zabranjeni pravilima međunarodnog prava ili ih sam upotrebi, kazni zatvorom najmanje pet godina”.⁷⁵ Žalilac tvrdi da je prema tim odredbama odgovornost ograničena na one koji su neposredni izvršioци ponašanja okarakterisanog kao kažnjivo.⁷⁶ Tokom pretresa po žalbi odbrana je iznela da je Pretresno veće takođe pogrešilo kada se pozvalo na član 151 Krivičnog zakona SFRJ,⁷⁷ a i da nije pogrešilo kada je konsultovalo članove 142, 148 i 151 Krivičnog zakona SFRJ, pogrešilo je kada nije konsultovalo član 24 Krivičnog zakona SFRJ, budući da se prema toj odredbi lice koje pomaže u izvršenju krivičnog dela može blaže kazniti.⁷⁸

33. Tužilaštvo odgovara da bi, iako se u članovima 142 i 148 Krivičnog zakona SFRJ govori o licima koja naređuju i izvršavaju krivična dela o kojima je reč, pomaganje i podržavanje takvih dela bilo ipak kažnjivo prema tim odredbama ako bi se one primenile zajedno sa članom 24 Krivičnog zakona SFRJ, odredbom koja se odnosi na krivičnu odgovornost saučesnika.⁷⁹ Tužilaštvo tvrdi da, iako se odgovornost saučesnika prema Krivičnom zakonu SFRJ u principu kažnjava blažom kaznom, ne bi se reklo da iz članova 142 i 148 Krivičnog zakona SFRJ sledi da oni nisu merodavni u odnosu na pomaganje i podržavanje, kao ni da zatvorska kazna od pet godina ne bi bila primerena

⁷² Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, koji je Skupština SFRJ usvojila na sednici Saveznog veća 28. septembra 1976; objavljen proglasom predsednika Republike 28. septembra 1976; objavljen u *Službenom listu SFRJ* br. 44 od 8. oktobra 1976; izmene i dopune objavljene u *Službenom listu SFRJ* br. 36 od 15. jula 1977; stupio na snagu 1. jula 1977. (u daljem tekstu: Krivični zakon SFRJ).

⁷³ Žalbeni podnesak, par. 43, 47.

⁷⁴ *Ibid.*, par. 46-48.

⁷⁵ *Ibid.*, para. 48.

⁷⁶ *Ibid.* Vidi takođe AT. 325.

⁷⁷ AT. 325-327. Žalbeno veće primećuje da u Žalbenom podnesku žalilac tvrdi da bi član 151 Krivičnog zakona SFRJ bio merodavan u okolnostima njegovog predmeta. Vidi Žalbeni podnesak, par. 49.

⁷⁸ AT. 328.

⁷⁹ Podnesak respondenta, par. 4.25.

u slučaju žalioaca prema zakonima SFRJ.⁸⁰ Tužilaštvo zaključuje da se u interpretaciji zakonske regulative SFRJ koju daje Pretresno veće ne može pronaći “nikakva jasna greška”.⁸¹ Tokom pretresa po žalbi tužilaštvo je iznelo argument da je zamisao bila ta da zakoni u bivšoj Jugoslaviji posluže kao opšte smernice i da nije bilo potrebno “nalaziti tačno tako formulisane odredbe s potpuno istim vidovima odgovornosti”⁸² ni utvrđivati da li bi ponašanje žalioaca u bivšoj Jugoslaviji za posledicu imalo krivične sankcije.⁸³ Tužilaštvo je zaključilo da “na kraju krajeva, pitanje koje se postavlja jeste da li postoji nešto slično što bi Sudu moglo dati neke smernice”.⁸⁴

34. Žalilac odgovara da, budući da prema članovima 142 i 148 Krivičnog zakona SFRJ “neko lice može biti krivično odgovorno samo za svoja ‘dela’, a ne za ‘propuste’”,⁸⁵ a kako da se njegova krivična odgovornost zasniva na nečinjenju, on se na osnovu članova 142, 148 i 24 Krivičnog zakona SFRJ ne može smatrati učinioцем, odnosno pomagačem ili podržavaоcem.⁸⁶

35. Uprkos činjenici da žalilac nije bio odgovoran za izdavanje naređenja da se granatira dubrovački Stari grad⁸⁷ i da se u Drugoj izmenjenoj optužnici ne navodi da je on neposredno izvršio ijedno od krivičnih dela za koja se tereti, Žalbena veće smatra da se članovima 142, 148 i 151 Krivičnog zakona SFRJ — koji obuhvataju ratne zločine, sredstva i načine vođenja borbenih operacija i zaštitu kulturnih dobara — zabranjuje kažnjivo ponašanje protiv zakonom zaštićenih vrednosti, koje su zaštićene i u odnosu na krivična dela za koja se žalilac izjasnio krivim i za koja je osuđen.⁸⁸ Što se tiče vidova odgovornosti obuhvaćenih članom 142 Krivičnog zakona SFRJ, u relevantnom delu se predviđa da “ko kršeći pravila međunarodnog prava za vreme rata, oružanog sukoba ili okupacije naredi da se izvrši napad na civilno stanovništvo [...] ili ko izvrši neko od navedenih dela, kazniće se zatvorom najmanje pet godina ili smrtnom kaznom”.⁸⁹ Članom 148 Krivičnog zakona SFRJ propisuje se zatvorska kazna od najmanje jedne godine za svakog “ko za vreme rata ili oružanog sukoba naredi da se upotrebe borbena sredstva ili način borbe koji su

⁸⁰ *Ibid.*, par. 4.26.

⁸¹ *Ibid.*, par. 4.27.

⁸² AT. 359.

⁸³ Tužilac sugerise da, “što se tiče argumenata u vezi s pitanjem da li bi na osnovu zakona bivše Jugoslavije ovakvo ponašanje bilo inkriminisano, [...] Sud bi o tom konkretnom problemu trebao da razmišlja s velikom zadržkom”, AT. 360.

⁸⁴ AT. 361.

⁸⁵ Replika, par. 10. Vidi takode sledeći argument odbrane: “Član 24 jugoslovenskog Krivičnog zakona, koji se odnosi na pomaganje i podržavanje, ne predviđa se da se pomaganje u izvršenju zločina može počinuti nečinjenjem ili propuštanjem. Stoga, nije moguće počinuti bilo koji zločin iz člana 142, 148 i 158 ako se pomaganje sastoji u nečinjenju ili tzv. omisionom deliktu.” AT. 326.

⁸⁶ Replika, par. 11-12.

⁸⁷ Presuda o kazni, par. 26.

⁸⁸ Pretres po žalbi, T. 155-156.

⁸⁹ Član 142 Krivičnog zakona SFRJ.

zabranjeni pravilima međunarodnog prava ili ih sam upotrebi”.⁹⁰ U Presudi o kazni pominje se i član 151 Krivičnog zakona SFRJ, kojim se propisuje zatvorska kazna od najmanje godine dana za svakoga “ko kršeći pravila međunarodnog prava za vreme rata ili oružanog sukoba uništava kulturne ili istorijske spomenike i građevine ili ustanove namenjene nauci, umetnosti, vaspitanju ili humanitarnim ciljevima”.⁹¹

36. Žalbeno veće je mišljenja da članovi 142, 148 i 151 Krivičnog zakona SFRJ, uzeti zajedno sa članom 24 Krivičnog zakona SFRJ, kojim se propisuje da će se svako “ko drugome sa umišljajem pomogne u izvršenju krivičnog dela kazniti kao da ga je sam učinio”,⁹² članom 30 Krivičnog zakona SFRJ, kojim se predviđa da “krivično delo može biti izvršeno nečinjenjem samo kad je učinilac propustio činjenje koje je bio dužan da izvrši”,⁹³ te paragrafom 21 Propisa o primeni pravila međunarodnog ratnog prava u Oružanim snagama SFRJ, u kojem se govori o principu komandne odgovornosti i odgovornosti saučesnika vojnog starešine u situaciji u kojoj potčinjeni vrše krivična dela,⁹⁴ daju smernice u vezi s opštom praksom izricanja zatvorskih kazni na sudovima u bivšoj Jugoslaviji u vezi s delima i propustima za koje se žalilac izjasnio krivim i za koje je osuđen.

37. Žalbeno veće primećuje da Pretresno veće nije uzelo u obzir član 24 ili član 30 Krivičnog zakona SFRJ, a nije se poslužilo ni paragrafom 21 Propisa o primeni pravila međunarodnog ratnog prava u Oružanim snagama SFRJ u svojoj diskusiji o opštoj praksi izricanja zatvorskih kazni na sudovima u bivšoj Jugoslaviji,⁹⁵ uprkos činjenici da je tužilaštvo u svojim argumentima pomenulo

⁹⁰ Član 148(1) Krivičnog zakona SFRJ.

⁹¹ Član 151 Krivičnog zakona SFRJ. Vidi Presudu o kazni, par. 111.

⁹² Član 24 Krivičnog zakona SFRJ u celosti glasi: “*Pomaganje* (1) Ko drugome sa umišljajem pomogne u izvršenju krivičnog dela kazniće se kao da ga je sam učinio, a može se i blaže kazniti. (2) Kao pomaganje u izvršenju krivičnog dela smatra se naročito: davanje saveta ili uputstava kako da se izvrši krivično delo, stavljanje učiniocu na raspolaganje sredstava za izvršenje krivičnog dela, otklanjanje prepreka za izvršenje krivičnog dela, kao i unapred obećano prikrivanje krivičnog dela, učinioca, sredstava kojima je krivično delo izvršeno, tragova krivičnog dela ili predmeta pribavljenih krivičnim delom.”

⁹³ Član 30 (2) Krivičnog zakona SFRJ.

⁹⁴ U paragrafu 21 Propisa o primeni pravila međunarodnog ratnog prava u Oružanim snagama SFRJ, Savezni sekretarijat za narodnu odbranu (1988), Deo I, u odeljku pod naslovom “Sprečavanje povreda pravila međunarodnog ratnog prava i krivična odgovornost za ratne zločine”, stoji sledeće: “*Odgovornost za postupke potčinjenih*. Vojni starešina je lično odgovoran za povrede pravila ratnog prava ako je znao ili je mogao da zna da njemu potčinjene ili druge jedinice ili pojedinci pripremaju izvršenje takvih povreda, pa u vreme kada je još bilo moguće sprečiti njihovo izvršenje ne preduzme mere da se te povrede spreče. Lično je odgovoran i onaj vojni starešina koji zna da su povrede pravila ratnog prava izvršene, a protiv prekršioca ne pokrene disciplinski ili krivični postupak ili, ako nije nadležan za pokretanje postupka, prekršioca ne prijavi nadležnom vojnom starešini. Vojni starešina odgovara kao saučesnik ili podstrekač ako je nepreduzimanjem mera protiv potčinjenih koji krše pravila ratnog prava doprineo da njemu potčinjene jedinice i pojedinci takva dela ponovljeno vrše.” Prevod paragrafa 21 Propisa o primeni pravila međunarodnog ratnog prava u Oružanim snagama SFRJ, Savezni sekretarijat za narodnu odbranu (1988) u Prilogu II teksta: *Bassiouni, M. Cherif*, u saradnji s Peterom Manikasom, *The Law of the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia / Merodavno pravo Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju*, (Irvington-on-Hudson, New York, Transnational Publishers Inc., 1996).

⁹⁵ Presuda o kazni, Deo IV.D.

te odredbe.⁹⁶ Međutim, Žalbeno veće smatra da pretresna veća nisu obavezna da uzimaju u obzir svaku pojedinu merodavnu odredbu iz zakona bivše Jugoslavije. Isto tako, ni činjenica da Pretresno veće nije citiralo članove 24 i 30 Krivičnog zakona SFRJ i da se u svojoj diskusiji nije izričito pozvalo na paragraf 21 Propisa o primeni pravila međunarodnog ratnog prava u Oružanim snagama SFRJ, kao ni to što se pozvalo na članove 142, 148 i 151 Krivičnog zakona SFRJ, ne predstavljaju grešku u primeni prava.

38. Članom 24(1) Statuta predviđa se da će prilikom odmeravanja kazne “pretresno veće imati u vidu opštu praksu izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije”. Međunarodni sud je konsistentno iznosio stav da “imati u vidu” ne znači da je reč o obavezi: iako bi pretresno veće trebalo “imati u vidu”⁹⁷ opštu praksu izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije, to “ga ne obavezuje da se te prakse pridržava; pretresno veće je samo obavezno da tu praksu uzme u obzir”.⁹⁸

39. Iz gorenavedenih razloga, drugi žalbeni osnov žalioca se odbija.

⁹⁶ *Ibid.*, par. 106.

⁹⁷ Pravilo 101(B) Pravilnika.

⁹⁸ Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Serushago*, par. 30; Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Dragan Nikolić*, par. 69. Vidi takode Presudu o žalbi na kaznu u predmetu *Tadić*, par. 21.

V. TREĆI ŽALBENI OSNOV: OSLANJANJE PRETRESNOG VEĆA NA OLAKŠAVAJUĆE FAKTORE O KOJIMA SU STRANE U POSTUPKU POSTIGLE SPORAZUM

40. Žalilac tvrdi da je Pretresno veće pogrešno primenilo pravo kada je odlučilo da se u predmetima u kojima postoji sporazumno izjašnjavanje o krivici prvenstveno oslanja na olakšavajuće faktore o kojima su strane u postupku postigle sporazum, budući da bi olakšavajuće faktore trebalo utvrđivati za svakog okrivljenog ponaosob na osnovu ocene verovatnoće iznesenih argumenata, a ne na temelju sporazuma između strana u postupku.⁹⁹ On navodi da je “fokusirajući se na faktore za koje je smatralo da su dogovoreni između strana u postupku, Pretresno veće pogrešno ocenilo olakšavajuće faktore koje je izneo žalilac, kojima je, ukupno uzevši, pridata nedovoljna težina”.¹⁰⁰ Žalilac tvrdi da se strane u postupku nisu sporazumele oko svih olakšavajućih faktora, te da je on izneo dodatne olakšavajuće faktore.¹⁰¹ Žalilac traži od Žalbenog veća da u skladu s tim umanju kaznu koju je izreklo Pretresno veće.¹⁰²

41. Tužilaštvo smatra da žalilac nije dovoljno konkretno naveo prirodu i posledice grešaka za koje tvrdi da su učinjene, a posebno da nije uspeo da pokaže da je Pretresno veće odbilo da uzme u obzir olakšavajuće okolnosti oko kojih strane u postupku nisu postigle sporazum. Tužilaštvo tvrdi da je Pretresno veće, naprotiv, sve olakšavajuće okolnosti koje je žalilac izneo uzelo u obzir kao valjane, bez obzira na to da li se tužilaštvo s njima složilo.¹⁰³

42. Žalilac tvrdi da fusnota 100 uz paragraf 69 Presude o kazni sadrži grešku u primeni prava i grešku u utvrđivanju činjeničnog stanja.¹⁰⁴ Prema shvatanju Žalbenog veća, žalilac želi da kaže da ta navodna greška u primeni prava obesnažuje sudsku odluku budući da, usled toga, Pretresno veće nije pridalo dovoljnu težinu trima olakšavajućim faktorima koje je žalilac izneo pored faktora navedenih od strane tužilaštva, pri čemu je reč o sledećem: (1) njegovoj starosti; (2) pet događaja koji se odnose na njegovo ponašanje pre, u vreme i posle činjenja krivičnog dela; i (3) njegovim vanrednim porodičnim prilikama. Tome u prilog ide i Replika, u kojoj žalilac tvrdi da je “centralno pitanje trećeg žalbenog osnova to što se Pretresno veće u pravnom smislu rukovodilo pogrešnim postavkama prilikom utvrđivanja standarda za olakšavajuće faktore, tako da *usled te greške*

⁹⁹ Žalbeni podnesak, par. 51.

¹⁰⁰ *Ibid.*, par. 57.

¹⁰¹ *Ibid.*, par. 56; AT. 320.

¹⁰² Žalbeni podnesak, par. 58.

¹⁰³ Podnesak respondententa, par. 4.38, 4.42, 4.51; AT. 338.

¹⁰⁴ Žalbeni podnesak, par. 52.

Pretno veće ukupnim olakšavajućim okolnostima nije pridalo dovoljnu težinu”.¹⁰⁵ S druge strane, žalilac takođe tvrdi da je “greška Pretresnog veća bila u tome što nije pridalo [...] posebnu težinu svim olakšavajućim faktorima koje je izneo i formulisao žalilac.”¹⁰⁶

43. Žalbno veće će prvo oceniti da li je Pretresno veće pogrešno primenilo pravo u vezi sa standardom za utvrđivanje olakšavajućih faktora, potom da li je uzelo u obzir olakšavajuće faktore koje je naveo samo žalilac i, konačno, da li je tim olakšavajućim faktorima neprimereno pridalo manju težinu nego olakšavajućim faktorima oko kojih su strane u postupku postigle sporazum.

A. Da li je Pretresno veće pogrešilo i odstupilo se od standarda koji je ustanovilo Žalbno veće u predmetu Čelebići

44. Žalilac tvrdi da je Pretresno veće, nakon što je ispravno iznelo pravna načela koja je formulisalo Žalbno veće u predmetu Čelebići – prema kojima teret dokazivanja elemenata vezanih za ublažavanje kazne na osnovu ocenjivanja njihove verovatnoće snosi optuženi –¹⁰⁷ pogrešilo kada je u fusnoti 100 Presude o kazni utvrdilo da će se “u slučajevima sporazuma o izjašnjavanju o krivici, međutim, pretresna veća primarno osloniti na olakšavajuće faktore o kojima su se strane saglasile, bilo u sporazumu o izjašnjavanju o krivici bilo na raspravi o kazni”.¹⁰⁸ Prema žaliocu, Pretresno veće je pogrešilo kada je odstupilo od standarda koji je postavilo Žalbno veće u predmetu Čelebići.¹⁰⁹

45. Tužilaštvo smatra da je jedna od interpretacija izjave Pretresnog veća u fusnoti 100 Presude o kazni ta da Pretresno veće od žalioca nije tražilo da, ocenom njihove verovatnoće, doista dokaže one olakšavajuće faktore koje tužilaštvo nije osporavalo.¹¹⁰ Tužilaštvo navodi da Pretresno veće nije pogrešilo u svom pristupu¹¹¹ i da je, u svakom slučaju, “primenjeni standard zapravo išao u korist [žalioca]”.¹¹²

46. Osporena izjava u fusnoti 100 Presude o kazni glasi kako sledi:

“Budući da teret dokazivanja u vezi s ublažavanjem kazne snosi optuženi [...], postojanje [olakšavajućeg] stanja on mora dokazati ocenom vjerovatnoće – da je vjerovatnije da je takvo

¹⁰⁵ Replika, par. 17 (naglasak dodat).

¹⁰⁶ Žalbeni podnesak, par. 57; AT 321.

¹⁰⁷ Žalbeni podnesak, par. 55; Replika, par. 17.

¹⁰⁸ Presuda o kazni, fusnota 100.

¹⁰⁹ Žalbeni podnesak, par. 53-54.

¹¹⁰ Podnesak respondententa, par. 4.48.

¹¹¹ *Ibid.*, par. 4.49-4.50, gde se analogijom upućuje na formulaciju pravila 62bis Pravilnika, koje predviđa da se činjenični osnov potvrdnog izjašnjavanja o krivici može utvrditi na osnovu toga što ne postoji nikakvo neslaganje između strana u postupku u pogledu činjenica vezanih za predmet, dok se pravilom 65ter(E)(i) Pravilnika od tužioca traži da u pretpretresnoj fazi dostavi informaciju o pitanjima koja se ne osporavaju.

¹¹² *Ibid.*, par. 4.50.

stanje u predmetnom vremenu postojalo nego da nije”, Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 590. *U slučajevima sporazuma o izjašnjavanju o krivici, međutim, pretresna veća će se primarno osloniti na olakšavajuće faktore o kojima su se strane saglasile, bilo u sporazumu o izjašnjavanju o krivici bilo na raspravi o kazni.*¹¹³

47. Žalbeno veće podseća da se od pretresnih veća “ kao pravno načelo zahteva da uzmu u obzir olakšavajuće okolnosti”.¹¹⁴ Žalbeno veće se nije uverilo da je Pretresno veće pogrešilo odstupivši od standarda “ocenjivanja verovatnoće” iznesenog u Drugostepenoj presudi u predmetu *Čelebići*. Nakon što je podsetilo na dotični standard, Pretresno veće je konstatovalo da će se u slučajevima sporazuma o izjašnjavanju o krivici primarno osloniti na olakšavajuće faktore o kojima su se strane usaglasile. Drugim rečima, Pretresno veće je, logično, oslobodilo žalioca obaveze da, ocenom verovatnoće, dokazuje olakšavajuće okolnosti kada se radi o onim olakšavajućim okolnostima oko kojih su se strane u postupku sporazumele. Osim toga, diskusija u daljem tekstu pokazaće da je Pretresno veće uzelo u obzir olakšavajuće faktore koje je naveo samo žalilac.

B. Da li je Pretresno veće uzelo u obzir olakšavajuće okolnosti koje je naveo samo žalilac

48. Žalilac tvrdi da je on sam naveo tri olakšavajuća faktora, uz one koje je identifikovalo tužilaštvo, a to su (1) njegova starost; (2) pet događaja koji se odnose na njegovo ponašanje pre, u vreme i posle činjavanja krivičnog dela; i (3) vanredne porodične prilike.¹¹⁵ Žalbeno veće osvrnuće se na svaki od tih faktora ponaosob.

1. Žaliočeva starost

49. Žalbeno veće konstatuje da, suprotno tvrdnjama žalioca, Pretresno veće jeste uzelo u obzir njegove godine kao olakšavajući faktor. Pretresno veće se žaliočevim godinama starosti i njegovom porodičnom situacijom bavilo u svojoj diskusiji u vezi s njegovim “Ličnim prilikama” u Delu IV. C 5 (b) Presude o kazni.¹¹⁶ Pretresno veće je bilo mišljenja da žaliočeva starost, kao i činjenica da je oženjen i da ima dvoje dece, predstavljaju faktore koji sami po sebi nisu olakšavajuće okolnosti, no koji, uzeti zajedno sa činjenicom da je on okarakterisan kao “veoma human i profesionalan oficir,” te činjenicom da se dobro ponašao u pritvoru i da se u potpunosti pridržavao uslova privremenog

¹¹³ Presuda o kazni, fusnota 100 (naglasak dodat).

¹¹⁴ Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Serushago*, par. 22. Vidi takode Drugostepenu presudu u predmetu *Musema*, par. 395.

¹¹⁵ Žalbeni podnesak, par. 56; Replika, par. 18; AT. 320.

¹¹⁶ Presuda o kazni, par.101.

puštanja na slobodu, doista čine lične prilike kojima se u smislu ublažavanja kazne može pridati određena, iako vrlo ograničena, težina.¹¹⁷

2. Ponašanje žalioca pre, u vreme i posle činjénja krivičnog dela

50. Žalilac navodi da je “u njegovo ime izneseno pet važnih faktora: (i) dana 5. decembra 1991, žalilac i hrvatski ministar za pomorstvo i spoljne poslove postigli su usmeni dogovor o trenutnom prekidu vatre i o mehanizmima za poboljšanje života građana Dubrovnika, (ii) dana 6. decembra 1991, žalilac je hrvatskom ministru uputio radiogram u kojem iznosi [svoje] izvinjenje zbog granatiranja dubrovačkog Starog grada tokom poslepodneva kada je do granatiranja došlo, (iii) sastao se s hrvatskim ministrom dan nakon granatiranja dubrovačkog Starog grada i zaključio opšti sporazum o prekidu vatre, (iv) ponašanje žalioca u odnosu na dogovoreni prekid vatre predstavljao je čin dobre volje kojim je on pokušao da izmeni tok događaja i popravi situaciju, te (v) od 1993. godine, žalilac je neposredno s rukovodstvom Nove demokratije, političke stranke iz Srbije, učestvovao u oblikovanju strategije budućih reformi, kao i u reorganizovanju Jugoslovenskih oružanih snaga i strategiji priključivanja Partnerstvu za mir”.¹¹⁸

51. Tužilaštvo navodi da se i samo složilo s tim da je ponašanje žalioca u vreme činjénja krivičnog dela predstavljalo relevantan olakšavajući faktor.¹¹⁹ Žalbeno veće primećuje da se u Presudi o kazni govori o ulozi žalioca u sprovođenju potpunog prekida vatre nakon napada od 6. decembra 1991.¹²⁰ i prihvata da su se *obe* strane u postupku složile da je njegova uloga bila od vrlo velike važnosti.¹²¹ Iako žalilac ne osporava činjenicu da se tužilaštvo složilo s olakšavajućim faktorima koje je on izneo,¹²² izgleda da je njegov argument da zbog njegovog ponašanja pre, u vreme i posle činjénja krivičnih dela o kojima se *prvobitno* izjasnio samo žalilac, tome nije pridana dovoljna težina. Međutim, Pretresno veće je imalo u vidu žaliočeve argumente u vezi s tim i konstatovalo da je tužilaštvo prihvatilo da je žalilac bio aktivni član stranke Nova demokratija i da je u znatnoj meri doprineo mirovnim naporima.¹²³ Pretresno veće je imalo u vidu i argumente tužilaštva u vezi sa žaljenjem koje je žalilac izrazio 6. decembra 1991, na dan napada.¹²⁴

¹¹⁷ *Ibid.*, par. 102.

¹¹⁸ Žalbeni podnesak, par. 56(b).

¹¹⁹ Podnesak respondenta, par. 4.54.

¹²⁰ Presuda o kazni, par. 88.

¹²¹ *Ibid.*, par. 90.

¹²² Replika, par. 16.

¹²³ Presuda o kazni, par. 88, gde se govori o pretresu o kazni, T. 290.

¹²⁴ *Ibid.*, par. 83, gde se govori o Podnesku tužioca o odmeravanju kazne, par. 52-53.

52. Osim toga, Pretresno veće je, kao izraz žaliočevog iskrenog kajanja, uzelo u obzir i radiogram koji je žalilac poslao kao izvinjenje za granatiranje,¹²⁵ sporazum o prekidu vatre i njegovo sprovođenje,¹²⁶ kao i žaliočevo posleratno učestvovanje u političkim aktivnostima usmerenim ka promovisanju mirnog rešenja sukoba u regiji.¹²⁷ Jedini faktor koji Pretresno veće nije uzelo u obzir kao olakšavajuću okolnost u Presudi o kazni bio je usmeni sporazum postignut 5. decembra 1991. u vezi s prekidom vatre i mehanizmima za poboljšanje života građana Dubrovnika.¹²⁸ Žalbeno veće konstatuje da je Pretresno veće, na osnovu svog diskrecionog ovlašćenja, imalo pravo da smatra da usmeni sporazum, koji, izgleda, nije bio sporan ni za jednu stranu, nije predstavljao olakšavajuću okolnost.

53. Žalilac naglašava da je potpisivanje sporazuma o prekidu vatre 7. decembra 1991. predstavljalo “čin dobre volje, koji ukazuje na njegov pokušaj da izmeni tok događaja i popravi situaciju i doprinese miru”.¹²⁹ Žalbeno veće primećuje da se Pretresno veće osvrnulo na tvrdnju žaliooca da “ponašanje Miodraga Jokića tokom pregovora od 5. do 7. decembra 1991. s ministrom Davorinom Rudolfom treba smatrati ‘činom dobre volje koji svedoči o naporima Miodraga Jokića da izmeni tok događaja i popravi situaciju’”.¹³⁰ Ovo upućivanje na Podnesak odbrane o odmeravanju kazne predstavlja *prima facie* dokaz da je Pretresno veće bilo svesno date činjenice i da ju je uzelo u obzir.¹³¹ Štaviše, Žalbeno veće smatra da je iz Presude o kazni jasno da je Pretresno veće uzelo u obzir prekid vatre od 7. decembra 1991, kao i njegovo sprovođenje.¹³²

54. Žalilac dalje tvrdi da njegovo ponašanje posle sukoba predstavlja “posebnu i drugačiju olakšavajuću okolnost” koju ne bi trebalo “mešati s kajanjem”.¹³³ Po njegovom mišljenju, dogovoreni prekid vatre i njegove političke aktivnosti u stranci Nova demokratija trebalo bi okarakterisati kao korake koje je žalilac preduzeo kako bi “poboljšao situaciju i olakšao patnje”, što je olakšavajuća okolnost koja je “posebna i drugačija od kajanja”.¹³⁴ Žalilac dodaje da smatrati te

¹²⁵ Presuda o kazni, par. 89. O ovom pitanju govori se u paragrafu 56(b)(ii) Žalbenog podneska. Žalbeno veće primećuje da je tužilac prihvatio ovaj olakšavajući faktor u onom obliku u kojem ga je žalilac izneo tokom pretresa o odmeravanju kazne (pretres o odmeravanju kazne, T. 289). Vidi takode Presudu o kazni, par. 88.

¹²⁶ Presuda o kazni, par. 85, 90. O ovom pitanju govori se u paragrafu 56(b)(iii) Žalbenog podneska. Žalbeno veće primećuje da je učestvovanje žaliooca u sporazumu o prekidu vatre i u njegovom sprovođenju bila činjenica koju je prihvatilo i tužilaštvo (Podnesak tužiooca o odmeravanju kazne, par. 52).

¹²⁷ Presuda o kazni, par. 91; o ovom pitanju govori se u par. 56(b)(v) Žalbenog podneska.

¹²⁸ Žalbeni podnesak, par. 56(b)(i). Pretresno veće je, međutim, taj usmeni sporazum pomenulo u Delu II Presude o kazni pod naslovom “Činjenice”, vidi Presudu o kazni, par. 25.

¹²⁹ Replika, par. 18; vidi takode Žalbeni podnesak, par. 56.b.(iv).

¹³⁰ Presuda o kazni, par. 85, gde se citira predmet *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, predmet br. IT-01-42/1-S, Podnesak Miodraga Jokića o odmeravanju kazne (u daljem tekstu: Podnesak odbrane o odmeravanju kazne), 14. novembar 2003, par. 60.

¹³¹ Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 430.

¹³² Presuda o kazni, par. 90.

¹³³ Replika, par. 19.

¹³⁴ *Ibid.*

faktore “kajanjem predstavlja zloupotrebu diskrecionog ovlašćenja, čime se čini nepravda žalioocu”.¹³⁵ Žalbeno veće konstatuje da je ovaj argument, koji žalilac po prvi put iznosi u svojoj Replici, zapravo nov navod. Uprkos tome, ono je odlučilo da se, na osnovu svog diskrecionog ovlašćenja ukratko osvrne na taj novi argument žaliooca. Pretresno veće je žaliočevo ponašanje posle sukoba uzelo u obzir kao faktor za ublažavanje kazne¹³⁶ i imalo ga je na umu prilikom konačnog utvrđivanja kazne, kada je ustanovilo da je žaliočevo kajanje relevantna olakšavajuća okolnost i da je bilo izraženo “kako u vreme kada su zločini činjeni, tako i posle toga”.¹³⁷ Žalbeno veće konstatuje da je Pretresno veće imalo diskreciono ovlašćenje da žaliočevo ponašanje posle sukoba uzme u obzir kao izraz njegovog iskrenog kajanja, umesto da ga razmatra kao *drugačiju* olakšavajuću okolnost. Pretresno veće s tim u vezi nije pogrešilo.

3. Porodične prilike

55. Pretresno veće je o porodičnim prilikama žaliooca govorilo u diskusiji posvećenoj žaliočevim ličnim prilikama.¹³⁸ Konkretno argumente u vezi s vanrednom prirodom svojih porodičnih prilika žalilac je izneo u okviru petog žalbenog osnova, tako da će se oni razmatrati u diskusiji po tom osnovu.¹³⁹

C. Da li je Pretresno veće pridalo dovoljnu težinu olakšavajućim faktorima koje je izneo samo žalilac

56. Žalilac ne osporava činjenicu da se tužilaštvo složilo s olakšavajućim faktorima koje je on naveo.¹⁴⁰ Međutim, on iznosi uopštenu tvrdnju da – usled navodne greške u primeni prava do koje je došlo zbog odstupanja od standarda iznesenog u predmetu *Čelebići* – Pretresno veće tim faktorima nije pridalo dovoljnu težinu.¹⁴¹

57. Žalbeno veće naglašava da, nakon konstatacije da su olakšavajuće okolnosti pokazane, odluka o težini koju tim okolnostima treba pridati spada u domen diskrecionog ovlašćenja

¹³⁵ *Ibid.*

¹³⁶ Presuda o kazni, par. 90-92.

¹³⁷ *Ibid.*, par. 103.

¹³⁸ *Ibid.*, par. 97, 101.

¹³⁹ Žalbeno veće primećuje da na pretresu o žalbi žalilac u vezi s ovim žalbenim osnovom nije pokrenuo pitanje “porodičnih prilika”, vidi AT. 320-321.

¹⁴⁰ Replika, par. 16.

¹⁴¹ Žalbeni podnesak, par. 57: “Greška Pretresnog veća je u tome što nije pridalo [...] posebnu težinu ukupnim olakšavajućim faktorima koje je izneo i pokazao žalilac”. Vidi takode Repliku, par. 17: “Usled toga, oni olakšavajući faktori koje je izneo samo žalilac (faktori podneti uz one koje su identifikovale obe strane) nisu valjano razmotreni, odnosno Pretresno veće im nije pridalo odgovarajuću težinu ili značaj zbog greške u primeni prava koju je učinilo Pretresno veće.” Vidi takode sledeću izjavu odbrane na pretresu po žalbi: “Mi smatramo da se ta greška manifestuje u tome što se ukupnim olakšavajućim faktorima koje je izneo i pokazao žalilac nije pridala dovoljna težina.” (AT. 321).

Pretnosnog veća.¹⁴² Dokaz o postojanju olakšavajućih okolnosti “ne znači da žalilac automatski ima pravo da mu se to ‘prizna’ prilikom odmeravanja kazne; pretresno veće je obavezno samo da takve olakšavajuće okolnosti uzme u obzir prilikom donošenja svoje konačne odluke”.¹⁴³ Žalbeno veće konstatuje da žalilac nije uspeo da pokaže da je Pretresno veće zloupotrebilo svoje diskreciono ovlašćenje kada je ocenjivalo olakšavajuće okolnosti koje je on podneo.

58. Što se tiče žaliočevog argumenta da Pretresno veće nije pridalo “odgovarajuću težinu činjenici da je on zajedno s rukovodstvom Nove demokratije, političke stranke iz Srbije, neposredno učestvovao u oblikovanju strategije razvoja budućih reformi, reorganizovanju Jugoslovenskih oružanih snaga i strategiji priključivanja Partnerstvu za mir”,¹⁴⁴ Žalbeno veće primećuje da se u Presudi o kazni govori o tvrdnji koju je s tim u vezi iznela odbrana na pretresu o kazni. U Presudi o kazni stoji da “optužba prihvata činjenicu da je Miodrag Jokić bio aktivan član Nove demokratije i predsednik Odbora za odbranu i bezbednost”, te da “optužba prihvata da je Miodrag Jokić u tom svojstvu značajno doprineo inicijativi da se Savezna Republika Jugoslavija pridruži Partnerstvu za mir, kao i da je učestvovao u izradi predloga za reformu vojske i policije”.¹⁴⁵ Štaviše, Pretresno veće je tu informaciju izričito pomenulo u kontekstu svoje diskusije.¹⁴⁶

59. Iz gorenavedenih razloga, treći žalbeni osnov žalioca se odbija.

¹⁴² Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 777; vidi takode Drugostepenu presudu u predmetu *Kambanda*, par. 124; Drugostepenu presudu u predmetu *Musema*, par. 396.

¹⁴³ Drugostepena presuda u predmetu *Niyitegeka*, par. 267.

¹⁴⁴ Replika, par. 18.

¹⁴⁵ Presuda o kazni, par. 88, gde se govori o pretresu o kazni, T. 290.

¹⁴⁶ *Ibid.*, par. 91.

VI. PETI ŽALBENI OSNOV: OCENA ŽALIOČEVOG ZDRAVLJA I PORODIČNE SITUACIJE OD STRANE PRETRESNOG VEĆA

60. Žalilac tvrdi da je Pretresno veće učinilo grešku u primeni prava i u utvrđivanju činjeničnog stanja, kao i da je zloupotrebilo svoje diskreciono ovlašćenje kada nije kao olakšavajući faktor uzelo u obzir njegovu “posebnu” zdravstvenu i porodičnu situaciju, koja – po njegovom mišljenju – predstavlja “vanredne okolnosti”.¹⁴⁷ Prema žalioču, Pretresnom veću su relevantni dokazi podneti u poverljivom Dodatku E Podneska odbrane o odmeravanju kazne;¹⁴⁸ pri čemu (1) ti dokazi nisu osporeni od strane tužilaštva; (2) ti dokazi su već bili podneti i Pretresno veće ih je prihvatilo kada je usvojilo zahtev za privremeno puštanje na slobodu; i (3) Pretresno veće ih je i samo okarakterisalo “kao posebna zdravstvena i porodična pitanja koja se mogu smatrati vanrednim okolnostima”.¹⁴⁹ Žalilac iznosi nekoliko argumenata u prilog ovom žalbenom osnovu, koje će Žalbeno veće redom razmotriti. Tokom pretresa po žalbi, tužilaštvo je tvrdilo da je “Pretresno veće bilo u potpunosti svesno posebnih okolnosti u ovom predmetu i uzelo ih je u obzir”.¹⁵⁰

61. Žalbeno veće će se prvo osvrnuti na žaliočevu tvrdnju da je Pretresno veće pogrešno ustanovilo da su njegove porodične prilike iste kao i kod drugih optuženih.¹⁵¹ Tužilaštvo odgovara da Pretresno veće nije konkretno govorilo o individualnim porodičnim prilikama žalioča,¹⁵² te da je bilo u pravu kada je tim faktorima pridalo tek ograničenu važnost u smislu ublažavanja kazne.¹⁵³

62. Žalbeno veće primećuje da je Pretresno veće iznelo kako su u praksi Međunarodnog suda kao olakšavajući faktori uzimane u obzir razne lične prilike,¹⁵⁴ ali su tim okolnostima neka veća pridavala ograničenu težinu.¹⁵⁵ U prilog toj primedbi Pretresno veće je iznelo konstataciju iz Presude o kazni u predmetu *Banović* da su “ti lični faktori karakteristični za mnoge optužene”.¹⁵⁶ Stoga je Pretresno veće samo navelo razloge iz kojih se generalno olakšavajućim faktorima poput, *inter alia*, porodične situacije nekog optuženog pridavala ograničena težina. Međutim, Pretresno veće lične prilike žalioča nije poredilo s prilikama drugih optuženih.

¹⁴⁷ Žalbeni podnesak, par. 59, 62; AT. 321.

¹⁴⁸ Vidi Podnesak odbrane o odmeravanju kazne, par. 62, gde se u fusnoti 77 govori o poveljivom Dodatku E.

¹⁴⁹ Žalbeni podnesak, par. 62, gde se u predmetu *Tužilac protiv Miodraga Jokića*, predmet br.: IT-01-42-PT, govori o Nalogu po zahtevu Miodraga Jokića za privremeno puštanje na slobodu, 29. avgust 2003. (u daljem tekstu: Nalog od 29. avgusta 2003), str. 3; Nalog po zahtevu Miodraga Jokića za produženje privremenog boravka na slobodi, 4. decembar 2003. (dalje u tekstu: Nalog od 4. decembra 2003.), str. 2; AT. 321.

¹⁵⁰ Pretres po žalbi, T. 340, gde se govori o Presudi o kazni, par. 69, 97, 98 i 101.

¹⁵¹ Žalbeni podnesak, par. 62.

¹⁵² Podnesak respondententa, par. 4.84.

¹⁵³ *Ibid.*, par. 4.85.

¹⁵⁴ Presuda o kazni, par. 100, gde se pominju poodmakle godine optuženog, primerno ponašanje u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija, puno poštovanje odredbi i uslova za vreme privremenog boravka na slobodi i porodične prilike.

¹⁵⁵ *Ibid.*

¹⁵⁶ *Ibid.*, gde se govori o Presudi o kazni u predmetu *Banović*, par. 75.

63. Žalbeno veće će se sada osvrnuti na žaliočevu tvrdnju da je Pretresno veće pogrešilo i postupilo nerazumno kada je zanemarilo podnete dokaze, odnosno kada nije ustanovilo da su njegove porodične prilike zaista izuzetne.¹⁵⁷ Tužilaštvo odgovara da iz Presude o kazni sledi da je Pretresno veće žaliočeve porodične prilike, kao i njegove godine, uzelo u obzir kada je ocenjivalo olakšavajuće faktore.¹⁵⁸ Tužilaštvo ukazuje na to da se u fusnoti 146 Presude o kazni upućuje na deo Podneska odbrane o odmeravanju kazne u kojem se navodi da žaliočeva ćerka živi s njim i njegovom suprugom.¹⁵⁹ Tužilaštvo tvrdi da, budući da žalilac na pretresu o kazni nije direktno pomenio taj olakšavajući faktor, “valja pretpostaviti da se u zaključnim tvrdnjama [odbrane] iznosi sugestija da bi Pretresno veće trebalo da uzme u obzir žaliočeve ‘lične i porodične prilike’”.¹⁶⁰ Tužilaštvo smatra da se “može zaključiti da se Pretresno veće tim pitanjem bavilo na isti način”.¹⁶¹ Pored toga, tužilaštvo skreće pažnju Žalbenom veću na činjenicu da se u jednoj fusnoti Presude o kazni govori o delu iskaza g. Marjana Pogačnika u vezi s porodicom žalioca.¹⁶² Tužilaštvo uz to tvrdi da činjenica da Pretresno veće u Presudi o kazni nije izričito pomenulo porodične prilike žalioca ne treba da navede na zaključak da ih Veće nije uzelo u obzir.¹⁶³ Po njegovom mišljenju, jasno je da je Pretresno veće imalo na umu specifične porodične prilike žalioca budući da ih je razmatralo u svojim nalogima u vezi s privremenim puštanjem na slobodu.¹⁶⁴

64. Žalbeno veće primećuje da je u Delu IV. C. 5 Presude o kazni pod naslovom “Lične prilike”, i podnaslovom (a) “Argumenti strana u postupku”, Pretresno veće pomenulo žaliočevu porodičnu situaciju, uključujući i njegov brak i dve ćerke i citiralo paragraf 62 Podneska odbrane o odmeravanju kazne, gde se pominje poverljivi Dodatak E.¹⁶⁵ Štaviše, u diskusiji o ličnim prilikama žalioca Pretresno veće je pomenulo činjenicu da je žalilac oženjen i da ima dvoje dece.¹⁶⁶ Uz to, Žalbeno veće primećuje da je u tom kontekstu Pretresno veće pomenulo deo pretresa o kazni kada je jedan svedok izjavio sledeće: “Gospodin Jokić je oženjen, ima dvije kćeri, Sanju i Tanju. Mogu samo to da kažem da je uvijek bio primjieran otac, da je brinuo o svojoj porodici, da ih je lijepo vaspitavao ali da je uvijek bio, kako bih rekao, zabrinut, prije svega za zdravlje mlade kćeri - Tanje.”¹⁶⁷

¹⁵⁷ AT. 321-323. Vidi takode Repliku, par. 22.

¹⁵⁸ Podnesak respondenta, par. 4.72, gde se govori o Presudi o kazni, par. 97-103.

¹⁵⁹ *Ibid.*, par. 4.76, gde se govori o Podnesku odbrane o odmeravanju kazne, par. 62, u kojem se u jednoj fusnoti govori o poverljivom Dodatku E.

¹⁶⁰ *Ibid.*, par. 4.78, gde se govori o pretresu o kazni, T. 295.

¹⁶¹ *Ibid.*

¹⁶² *Ibid.*, par. 4.79-4.80.

¹⁶³ *Ibid.*, par. 4.83.

¹⁶⁴ *Ibid.*, par. 4.81-4.83.

¹⁶⁵ Presuda o kazni, par. 97.

¹⁶⁶ *Ibid.*, par. 101.

¹⁶⁷ Pretres o kazni, T. 255 (otvorena sednica), što se pominje u Presudi o kazni, para. 101, fusnota 161.

65. Pretresno veće se izričito pozvalo na žaliočeve pismene podneske i citiralo paragraf Podneska odbrane o odmeravanju kazne koji sadrži dokaze koje je žalilac podneo kako bi pokazao da su njegove lične prilike posebne prirode i u kojem se u jednoj fusnoti pominje poverljivi Dodatak E.¹⁶⁸ Ovo pominjanje pismenih podnesaka u Presudi o kazni predstavlja *prima facie* dokaz da je Pretresno veće imalo na umu žaliočevu specifičnu ličnu i porodičnu situaciju i da ju je uzelo u obzir.¹⁶⁹ Žalbeno veće konstatuje da Pretresno veće nije bilo obavezno da detaljnije diskutuje o žaliočevim ličnim prilikama, pogotovo s obzirom na činjenicu da su neki od dokaza koje je žalilac ponudio u vezi sa svojim porodičnim prilikama poverljive prirode.

66. Žalbeno veće se sada osvrnuti na žaliočev argument da se u Presudi o kazni “porodične prilike žalioca pogrešno opisuju i da se njegove istinske porodične prilike ne uzimaju na odgovarajući način u obzir kao olakšavajući faktor”,¹⁷⁰ što žalilac potkrepljuje naložima za privremeno puštanje na slobodu, u kojima je Pretresno veće iznelo stav da postoje posebna zdravstvena i porodična pitanja koja se mogu smatrati vanrednim okolnostima.¹⁷¹

67. Žalbeno veće konstatuje da način na koji je Pretresno veće razmišljalo kada je žalioču odobrilo privremeno puštanje na slobodu nije nužno relevantan za njegovu ocenu okolnosti koje idu u prilog ublažavanju žaliočeve kazne. Prema pravilu 65(B) Pravilnika, Pretresno veće nekom optuženom može da odobri privremeno puštanje na slobodu ako se uverilo da će se optuženi pojaviti na suđenju i da, u slučaju puštanja na slobodu, neće predstavljati opasnost ni za jednu žrtvu, svedoka ni bilo koju drugu osobu. Kada ocenjuje ponašanje optuženog kako bi odmerilo odgovarajuću kaznu, pretresno veće može slobodno da odmeri olakšavajuće okolnosti u odnosu na druge faktore, kao što su težina krivičnog dela, posebne okolnosti predmeta, te oblik i stepen učešća optuženog u krivičnom delu.¹⁷² Žalbeno veće stoji na stanovištu da je žaliočeva argumentacija u vezi s ovim delom njegovog petog žalbenog osnova zasnovana na pogrešnim premisama.

68. Osim toga, žalilac nije pokazao ni da je Pretresno veće zloupotrebilo svoje diskreciono pravo prilikom ocenjivanja olakšavajućih okolnosti, kao ni da se “nije pridržavalo merodavnog prava i ispravno interpretiralo i ocenilo činjenice”.¹⁷³ Naprotiv, Žalbeno veće konstatuje da je Pretresno veće uzelo u obzir sve dokaze podnete u vezi s ličnim prilikama optuženog i da je u

¹⁶⁸ Presuda o kazni, par. 97, fusnota 146, u kojoj se citira Podnesak odbrane o odmeravanju kazne, par. 62.

¹⁶⁹ Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 430.

¹⁷⁰ Replika, par. 22.

¹⁷¹ Nalog od 29. avgusta 2003, str. 3 i Nalog od 4. decembra 2003, str. 2.

¹⁷² Prvostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 852.

¹⁷³ Žalbeni podnesak, par. 62.

okviru svog diskrecionog ovlašćenja moglo da zaključi da ti faktori mogu, “doduše u ograničenoj meri, ići u prilog ublažavanju kazne”.¹⁷⁴

69. Iz gorenavedenih razloga, žaliočev peti žalbeni osnov se odbija.

¹⁷⁴ Vidi Presudu o kazni, par. 101, 102.

VII. ŠESTI ŽALBENI OSNOV: OCENA ŽALIOČEVOG DOBROG MORALNOG KARAKTERA I PROFESIONALIZMA OD STRANE ŽALBENOG VEĆA

70. Žalilac tvrdi da je Pretresno veće učinilo grešku u primeni prava i u utvrđivanju činjeničnog stanja, kao i da je zloupotrebilo svoje diskreciono ovlašćenje kada nije uzelo u obzir ukupne dokaze koje su strane u postupku podnele u vezi s njegovim dobrim moralnim karakterom i profesionalizmom.¹⁷⁵ On navodi sledeće dokaze za koje tvrdi da ih Pretresno veće u vezi s tim nije uzelo u obzir: (1) deo iskaza Marjana Pogačnika,¹⁷⁶ (2) iskaze dvojice istražitelja tužilaštva¹⁷⁷ i (3) iskaz Miroslava Stefanovića, jednog od osnivača jedne demokratske stranke u Srbiji, kojoj se žalilac priključio 1993.¹⁷⁸ Žalilac dalje navodi da “[njegova] dobrovoljna predaja [...], njegovo ponašanje za vreme privremenog boravka na slobodi i njegovo priznanje krivice pokazuju da je žalilac čovek i vojnik dobrog moralnog karaktera i ličnog integriteta koji poštuje ovlašćenja i naloge [Međunarodnog] suda”.¹⁷⁹ Tužilaštvo odgovara da je Pretresno veće uzelo u obzir žaliočevu dobrovoljnu predaju i njegovo pridržavanje uslova privremenog boravka na slobodi kada je ocenjivalo njegove lične prilike.¹⁸⁰ Tužilaštvo dodaje da je Pretresno veće bilo “u potpunosti” svesno iskaza svedoka koje žalilac pominje i da je te dokaze na odgovarajući način ocenilo u smislu ublažavanja kazne.¹⁸¹

A. Iskazi svedoka

71. Što se tiče svedočenja Marjana Pogačnika, žalilac priznaje da je Pretresno veće prihvatilo iskaz ovog svedoka u onom delu u kojem govori o tome da je on “uzoran otac i veoma human i profesionalan oficir”,¹⁸² no tvrdi da Veće nije uzelo u obzir druge delove iskaza u kojima je dati svedok kazao da se žalilac zalagao za mirno rešenje krize, čak i pre izbijanja sukoba 1990, da je žalilac, zajedno sa svedokom, bio jedini koji je dao svoj glas u prilog reformama u Jugoslaviji, te da je njihov glas išao u prilog prekidu ekonomske blokade Slovenije. Ukratko, žalilac je bio protiv rata i za miroljubivo rešenje.¹⁸³ Tužilaštvo smatra da je Pretresno veće bilo svesno relevantnosti iskaza

¹⁷⁵ Žalbeni podnesak, par. 64; AT. 323.

¹⁷⁶ Žalbeni podnesak, par. 66-67; AT. 323.

¹⁷⁷ Žalbeni podnesak, par. 68.

¹⁷⁸ *Ibid.*, par. 69.

¹⁷⁹ *Ibid.*, par. 70.

¹⁸⁰ Podnesak respondenta, par. 4.108, gde se pominje Presuda o kazni, par. 97-102.

¹⁸¹ *Ibid.*, par. 4.111.

¹⁸² Presuda o kazni, par. 98, 101.

¹⁸³ Žalbeni podnesak, par. 66.

Marjana Pogačnika u vezi s dobrim moralnim karakterom i profesionalizmom žalioca i da je “to obuhvatilo svojim priznanjem humanog i profesionalnog karaktera žalioca”.¹⁸⁴

72. Žalbeno veće se ne slaže s tvrdnjom žalioca da je Pretresno veće ignorisalo određene aspekte iskaza Marjana Pogačnika. Pretresno veće je u svojoj Presudi o kazni zapravo doslovno citiralo taj iskaz, odnosno reči da je žalilac “bio [...] za popunu ravnopravnost među narodima i narodnostima. To mu je bilo glavno opredeljenje. Nikad nije izražavao bilo kakve nacionalističke stavove”.¹⁸⁵

73. Žalbeno veće konstatuje da Pretresno veće nije pogrešilo zato što nije izričito navelo šire izvode iz pomenutog iskaza. Od pretresnih veća se ne traži da iznesu “sve pojedinosti” svog rezonovanja u donošenju pojedinih odluka,¹⁸⁶ a “to što u prvostepenoj presudi nije navedena baš svaka predočena i razmatrana okolnost, ne znači da Pretresno vijeće dotični faktor nije razmotrilo ili da ga nije ocijenilo”.¹⁸⁷ Pretresno veće nije ni u kom slučaju obavezno da navede svaku reč koju je svedok izrekao tokom svog iskaza, no može – kada proceni da je to prikladno – naglasiti glavne delove iskaza na koje se poziva u prilog svom zaključku. To što se u Presudi o kazni pominju samo neki delovi iskaza Marjana Pogačnika ne ide u prilog tvrdnji da je Pretresno veće druge delove njegovog iskaza odbacilo ili da ih nije uzelo u obzir. Naprotiv, pominjanje određenog dela iskaza svedoka predstavlja *prima facie* dokaz da je Pretresno veće bilo upoznato s celim iskazom i da ga je uzelo u obzir.

74. Pored toga, žalilac tvrdi da je, što se tiče okolnosti vezanih za njegovo imenovanje na položaj komandanta 9. vojnopomorskog sektora u oktobru 1991, isti svedok posvedočio da je dubrovačka operacija već bila u punom jeku¹⁸⁸ i da je žalilac imao ogromne odgovornosti u vezi s povlačenjem vojnopomorskih sektora JNA iz Hrvatske.¹⁸⁹ Tužilaštvo odgovara da žalilac nije uspeo da pokaže na koji način je činjenica da je on imenovan za komandanta posle nagle smrti prethodnog komandanta relevantna za njegov profesionalizam ili ublažavanje kazne.¹⁹⁰ Žalilac doista nije uspeo da pokaže na koji način su te činjenice relevantne kao dokaz njegovog dobrog moralnog karaktera.

¹⁸⁴ Podnesak respondenta, par. 4.101.

¹⁸⁵ Presuda o kazni, par. 98.

¹⁸⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*, par. 481.

¹⁸⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 458.

¹⁸⁸ Žalbeni podnesak, par. 67.

¹⁸⁹ *Ibid.*, par. 67, 71.

¹⁹⁰ Podnesak respondenta, par. 4.102.

75. Žalbeno veće će se sada osvrnuti na iskaze dvojice istražitelja tužilaštva, svedoka M i svedoka W.¹⁹¹ Žalilac tvrdi da je svedok M u svom iskazu rekao da žalilac u potpunosti prihvata svoju krivičnu odgovornost i rekao da je žalilac bio iskren, opušten i očigledno otvoren prilikom davanja informacija tužilaštvu, dok je svedok W posvedočio da žalilac nije pokušavao da prikrije svoju odgovornost ili odgovornost svojih bivših kolega, da je dao sve od sebe da kaže istinu, da je osećao kajanje i bio razočaran samim sobom kao profesionalnim vojnikom i čovekom.¹⁹² Tužilaštvo navodi da se ti dokazi više odnose na pitanje žaliočevog izražavanja kajanja i njegove saradnje s tužilaštvom, što je Pretresno veće uzelo u obzir.¹⁹³

76. Žalilac tvrdi da Pretresno veće nije uzelo u obzir iskaz svedoka W na pretresu o kazni, kao ni ono što je s tim u vezi izneo žaliočev branilac.¹⁹⁴ Međutim, Žalbeno veće primećuje da se u Presudi o kazni pominju ti delovi transkripta pretresa o kazni.¹⁹⁵ Žalbeno veće prihvata da se Pretresno veće na te delove transkripta pozvalo u kontekstu žaliočeve saradnje s tužilaštvom, a ne u vezi s njegovim dobrim moralnim karakterom i profesionalizmom. Međutim, Žalbeno veće konstatuje da Pretresno veće nije pogrešilo kada se na to pitanje osvrnulo u diskusiji o žaliočevoj saradnji u smislu olakšavajuće okolnosti. S tim u vezi, Žalbeno veće primećuje da je žaliočev branilac na delimično zatvorenoj sednici zatražio da se obrati sudu povodom pitanja značajne saradnje¹⁹⁶ budući da su “svedoci tužilaštva, kao i njihove izjave, bili poverljivi”,¹⁹⁷ pri čemu je upravo u kontekstu žaliočeve značajne saradnje podsetio na iskaze svedoka M i W u vezi sa žaliočevim karakterom i držanjem.¹⁹⁸

77. Žalbeno veće primećuje da Pretresno veće u svojoj Presudi o kazni nije pomenulo iskaz svedoka M. Žalilac navodi da se u iskazu svedoka M “žalilac opisuje kao neko ko ne pokušava da prikrije vlastitu odgovornost ili odgovornost drugih”.¹⁹⁹ Žalbeno veće podseća na izjavu svedoka M da “gotovo [...] i nije bilo situacija u kojima -- u kojima bi ga bilo moguće uloviti u izbegavanju odgovora ili pokušaju da prikrije svoju vlastitu odgovornost ili odgovornost drugih”.²⁰⁰ Žalbeno veće je mišljenja da činjenica da se Pretresno veće nije izričito oslonilo na ovaj deo iskaza svedoka u prilog ublažavanju kazne ne predstavlja grešku.

¹⁹¹ Žalbeni podnesak, par. 68. Budući da su iskazi dvojice istražitelja tužilaštva dati na zatvorenoj sednici, u ovoj Presudi koristeći se pseudonimi kada se govori o tim svedocima.

¹⁹² *Ibid.*

¹⁹³ Podnesak respondenta, par. 4.103-4.104.

¹⁹⁴ Žalbeni podnesak, par. 68, fusnota 57, gde se govori o pretresu o kazni, T. 225-235 (zatvorena sednica) i T. 294 (delimično zatvorena sednica).

¹⁹⁵ Presuda o kazni, par. 95, fusnota 143. Četiri stranice koje se citiraju u Žalbenom podnesku, no ne i u Presudi o kazni (pretres o kazni, T. 225-228, zatvorena sednica), odnose se samo na uvodne primedbe svedoka.

¹⁹⁶ Pretres o kazni, T. 293 (delimično zatvorena sednica).

¹⁹⁷ *Ibid.*

¹⁹⁸ *Ibid.*, T. 294 (delimično zatvorena sednica).

78. Što se tiče žaliočevog argumenta da Pretresno veće nije uzelo u obzir neosporeni iskaz Miroslava Stefanovića, jednog od osnivača političke stranke Nova demokratija u Srbiji, u vezi s njegovim moralnim karakterom,²⁰¹ tužilaštvo odgovara da je taj iskaz uzet u obzir i da se konkretno pominje u Presudi o kazni u kontekstu ocene žaliočevog kajanja kao olakšavajućeg faktora.²⁰²

79. Žalbeno veće primećuje da se u Presudi o kazni navodi da su žaliočeve izjave u vezi sa činjenicom da je bio predsednik Odora za odbranu i bezbednost stranke Nova demokratija u Srbiji potkrepljene iskazom Miroslava Stefanovića²⁰³ i smatra da žaliočevo članstvo u stranci Nova demokratija ukazuje na njegovo kajanje.²⁰⁴ Žalbeno veće konstatuje da je Pretresno veće u okviru svog diskrecionog ovlašćenja iskaz g. Stefanovića moglo da oceni kao dokaz u prilog žaliočevom kajanju; Pretresno veće nije bilo obavezno da ovaj faktor razmatra i prilikom ocenjivanja žaliočevog dobrog moralnog karaktera. Osim toga, Pretresno veće nije moralo da uključi svaki deo iskaza koji je saslušalo u Presudu o kazni i nije bilo obavezno da navede tačan položaj koji je žalilac imao u stranci, kao ni njegove aktivnosti u ime stranke.²⁰⁵

80. Žalbeno veće stoji na stanovištu da, kada se Presuda o kazni pročita u celini, iz nje sledi da je Pretresno veće uzelo u obzir dokaze koji ukazuju na moralni karakter i profesionalizam žalioca, kako pojedinačno tako i zajedno s drugim olakšavajućim faktorima. Ovaj deo žaliočevog šestog žalbenog osnova se odbija.

B. Činjenice koje upućuju na žaliočev dobar moralni karakter

81. Žalilac dalje tvrdi da Pretresno veće nije uzelo u obzir njegovo poštovanje i uvažavanje Međunarodnog suda kao znak njegovog dobrog moralnog karaktera, što se vidi iz sledećeg: (1) dobrovoljne predaje i činjenice da je bio prvi oficir JNA koji se “dobrovoljno predao bez obzira na to što još nije postojao pravni okvir zakona o saradnji između [Međunarodnog] suda i SRJ”,²⁰⁶ (2) činjenice da se uvek u potpunosti pridržavao uslova privremenog boravka na slobodi; (3) činjenice da je priznao krivicu,²⁰⁷ i (4) činjenice da se izvinio hrvatskom ministru za pomorstvo i spoljne poslove na dan granatiranja, a dan posle toga zaključio prekid vatre.²⁰⁸ Žalilac uz to tvrdi da “faktori navedeni u njegovom šestom žalbenom osnovu predstavljaju primere dobrog moralnog

¹⁹⁹ Žalbeni podnesak, par. 68, fusnota 56, gde se govori o pretresu o kazni, T. 217-218 (zatvorena sednica).

²⁰⁰ Pretres o kazni, T. 218 (zatvorena sednica).

²⁰¹ Žalbeni podnesak, par. 69.

²⁰² Podnesak respondenta, par. 4.106, gde se govori o Presudi o kazni, par. 87-88.

²⁰³ Presuda o kazni, par. 87.

²⁰⁴ *Ibid.*, par. 91.

²⁰⁵ Žalbeni podnesak, par. 69.

²⁰⁶ *Ibid.*, par. 70; vidi takode Repliku, par. 26; AT. 324.

²⁰⁷ *Ibid.*, par. 70.

²⁰⁸ *Ibid.*, par. 71.

karaktera i profesionalizma koji se ne mogu jednostavno podvesti pod druge olakšavajuće faktore”.²⁰⁹ Tužilaštvo odgovara da je Pretresno veće prilikom ocene žaliočevih ličnih prilika uzelo u obzir njegovu dobrovoljnu predaju i pridržavanje uslova koji su mu nametnuti tokom privremenog boravka na slobodi.²¹⁰ Osim toga, tužilaštvo navodi da se žaliočevoj dobrovoljnoj predaji može pridati samo mala težina budući da ona ne umanjuje stepen krivice počinioaca.²¹¹ I konačno, tužilaštvo tvrdi da nije važno pod kojim “naslovom” Pretresno veće razmatra olakšavajuće faktore sve dok uzima u obzir sve podnete dokaze.²¹²

82. Žalbeno veće primećuje da je Pretresno veće sve pomenute dokaze valjano razmotrilo kada je raspravljalo o pitanju olakšavajućih okolnosti. Pretresno veće je s tim dokazima bilo u potpunosti upoznato; to je očigledno iz Presude o kazni u kojoj se posebno navodi žaliočeva dobrovoljna predaja,²¹³ njegovo ponašanje za vreme privremenog boravka na slobodi,²¹⁴ priznanje krivice,²¹⁵ kao i činjenica da se izvinio hrvatskom ministru za pomorstvo i spoljne poslove na dan granatiranja 6. decembra 1991. i da su njih dvojica sledećeg dana zaključila prekid vatre.²¹⁶ Žalbeno veće konstatuje da je u okviru svog diskrecionog ovlašćenja Pretresno veće moglo da smatra te faktore znakom žaliočevog kajanja i njegove značajne saradnje s Međunarodnim sudom; Pretresno veće nije bilo obavezno da te faktore razmatra i prilikom ocene žaliočevog dobrog moralnog karaktera. Što se tiče žaliočevog argumenta da je do njegove dobrovoljne predaje došlo van okvira zakona o saradnji između bivše SRJ i Međunarodnog suda,²¹⁷ Žalbeno veće je mišljenja da to što Pretresno veće tu činjenicu nije konkretno pomenulo ne znači da je nije uzelo u obzir, tako da ovde ne postoji greška.

83. U svetlu svega gore navedenog, žaliočev šesti žalbeni osnov se odbija.

²⁰⁹ Replika, par. 25.

²¹⁰ Podnesak respondenta, par. 4.108.

²¹¹ *Ibid.*, par. 4.109.

²¹² AT. 343.

²¹³ Presuda o kazni, par. 73, Deo IV.C.1 pod naslovom: “Dobrovoljna predaja optuženog”.

²¹⁴ *Ibid.*, par. 101, Deo IV.C.5 pod naslovom: “Lične prilike”.

²¹⁵ *Ibid.*, par. 74-78 u vezi s potvrđnim izjašnjavanjem o krivici, Deo IV.C.2 pod naslovom: “Potvrđno izjašnjavanje o krivici i prihvatanje odgovornosti”.

²¹⁶ *Ibid.*, par. 86, 89, Deo IV.C.3 pod naslovom “Kajanje”.

²¹⁷ Žalbeni podnesak, par. 70.

VIII. SEDMI ŽALBENI OSNOV: ZAHTEV DA ŽALBENO VEĆE KAO OLAKŠAVAJUĆI FAKTOR UZME U OBZIR ŽALIOČEVU ZNAČAJNU SARADNJU S TUŽILAŠTVOM POSLE IZRICANJA PRESUDE O KAZNI

84. Pozivajući se na Drugostepenu presudu u predmetu *Kupreškić*,²¹⁸ žalilac od Žalbenog veća traži da, “u interesu pravde”,²¹⁹ razmotri “[njegovu] značajnu saradnju [...] posle izricanja Presude o kazni kao faktor u prilog ublažavanju kazne”,²²⁰ pri čemu se misli na njegov iskaz u svojstvu svedoka tužilaštva u predmetu *Strugar*. On navodi da je njegov iskaz u predmetu *Strugar* bio od ključnog značaja i da je u nekim aspektima predstavljao jedine dokaze na koje se tužilaštvo moglo osloniti,²²¹ a tvrdi i da je njegov iskaz bio odraz značajne saradnje s tužilaštvom, zbog koje ima pravo da mu Žalbena veće umanjí kaznu.²²² Navodi takođe da Pretresno veće nije moglo da zna da će njegov iskaz biti od tako ključnog značaja za tužilaštvo na suđenju u predmetu *Strugar* kada je razmatralo pitanje značajne saradnje u svrhu odmeravanja kazne.²²³ On tvrdi da “u smislu pravnih kriterijuma za ocenu žaliočeve saradnje, valja utvrditi kvalitet i opseg njegovog iskaza na suđenju u predmetu *Strugar*”²²⁴ i da je Žalbena veće u mogućnosti da oceni razmere njegove saradnje posle osude.²²⁵ Žalilac u okviru sedmog žalbenog osnova ne tvrdi da je “Pretresno veće na bilo koji način pogrešilo”.²²⁶

85. Tužilaštvo prihvata da je žaliočeva saradnja posle izricanja Presude o kazni bila značajna, iskrena i da je imala dalekosežne posledice, i ne osporava činjenicu da bi Žalbena veće značajnu saradnju posle osude moglo uzeti u obzir kao olakšavajući faktor.²²⁷ Međutim, tužilaštvo tvrdi da je žalilac pogrešio kada se pozvao na Drugostepenu presudu u predmetu *Kupreškić* budući da se ta dva predmeta ne mogu upoređivati.²²⁸ Tužilaštvo navodi da je u predmetu *Kupreškić* osuđena osoba odlučila da s tužilaštvom saraduje posle suđenja, ali pre završetka žalbenog postupka, pri čemu Pretresno veće nije imalo nikakve informacije o toj saradnji i nije je moglo predvideti,²²⁹ dok je u ovom predmetu opseg žaliočevog predviđenog iskaza tužilaštvu bio poznat Pretresnom veću i ono

²¹⁸ Žalbeni podnesak, par. 74-77.

²¹⁹ *Ibid.*, par. 77.

²²⁰ *Ibid.*, par. 73.

²²¹ *Ibid.*, par. 76-77.

²²² *Ibid.*, par. 77.

²²³ *Ibid.*

²²⁴ *Ibid.*

²²⁵ AT. 337.

²²⁶ Žalbeni podnesak, par. 77.

²²⁷ Podnesak respondententa, par. 4.113.

²²⁸ *Ibid.*, par. 4.117.

²²⁹ *Ibid.*

je bilo informisano o njemu.²³⁰ Tužilaštvo tvrdi da je Pretresno veće u Presudi o kazni podrobno razmotrilo Sporazum o izjašnjavanju o krivici, u kojem se žalilac složio i da saraduje s tužilaštvom u budućim suđenjima.²³¹ Osim toga, tužilaštvo navodi da su svedoci M i W, kada su u postupku u vezi s odmeravanjem kazne dali svoje iskaze, znali “prirodu i opseg svedočenja koje žalilac može dati”.²³² Po mišljenju tužilaštva, na osnovu iskaza datih na pretresu o kazni, Pretresno veće je steklo puni uvid u “vrednost koju je očekivalo” da će žaliočevo svedočenje imati.²³³ Stoga tužilaštvo tvrdi da “kako iz opsega Sporazuma o izjašnjavanju o krivici, tako i iz argumenata iznetih na pretresu o kazni i teksta same Presude o kazni sledi da je žaliočevo buduće svedočenje uzeto u obzir kao deo olakšavajućih okolnosti koje je Pretresno veće u potpunosti ocenilo i imalo na umu prilikom odmeravanja žaliočeve kazne”.²³⁴

86. Žalilac replicira da okolnosti ovog predmeta iziskuju da Žalbeno veće, zbog stepena saradnje koji je on pružio posle izricanja Presude o kazni, umanju kaznu koju je izreklo Pretresno veće.²³⁵ On tvrdi da priroda i opseg njegovog stvarnog iskaza na suđenju u predmetu *Strugar* nisu bili poznati tužilaštvu i Pretresnom veću.²³⁶

87. Žalbeno veće je mišljenja da se u kontekstu ovog žalbenog osnova ne mogu povlačiti paralele s predmetom *Kupreškić*, budući da je prilikom odmeravanja kazne Vladimiru Šantiću kao olakšavajuća okolnost uzeta u obzir samo njegova dobrovoljna predaja,²³⁷ stoga je Žalbeno veće ustanovilo da “u slučajevima gdje je to primjereno, saradnja u periodu između izricanja osuđujuće presude i žalbenog postupka može biti faktor”, pri čemu je naglasilo da “će to, naravno, zavisiti od okolnosti svakog pojedinog slučaja i od stepena pokazane saradnje”.²³⁸

88. Žalbeno veće prihvata obavezu koja se pravilom 101(B)(ii) Pravidnika nameće većima, to jest da prilikom odmeravanja kazne uzmu u obzir značajnu saradnju s tužilaštvom pre ili posle izricanja osuđujuće presude. Međutim, na osnovu svojih prethodnih presuđenja u predmetu *Kupreškić*, Žalbeno veće zaključuje da okolnosti u ovom predmetu ne nalažu njegovu intervenciju u interesu pravde.²³⁹ Žalbeno veće podseća na svoju Odluku po zahtevima žaliooca za prihvatanje dodatnih dokaza, u kojoj je žaliočeve zahteve odbilo, *inter alia*, na osnovu toga što “iako dokazi koji se odnose na žaliočevu saradnju sa tužilaštvom, sadržani u dodacima B, C i D Prvom zahtevu,

²³⁰ *Ibid.*, par. 4.118.

²³¹ *Ibid.*, par. 4.122, gde se govori o Sporazumu o izjašnjavanju o krivici, par. 16 i Presuda o kazni, par. 95.

²³² Podnesak respondenta, par. 4.124.

²³³ *Ibid.*, par. 4.125.

²³⁴ *Ibid.*, par. 4.126; AT. 363.

²³⁵ Replika, par. 29.

²³⁶ *Ibid.*, par. 30.

²³⁷ Prvostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 863.

²³⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*, par. 463.

dodacima A i B Drugom zahtevu i Dodatku A Trećem zahtevu, nisu bili dostupni u vreme donošenja Presude i da ni uz dužnu revnost nisu mogli biti otkriveni, njihova je svrha samo to da dodatno dokažu saradnju i/ili izvršenje obaveza iz Sporazuma o izjašnjavanju o krivici, što je Pretresno veće već uzelo u obzir prilikom odmeravanja kazne, zbog čega ovaj dokaz nije mogao uticati na presudu”.²⁴⁰

89. Pretresno veće u ovom predmetu ocenilo je žaliočevu saradnju s tužilaštvom kao olakšavajući faktor u prilog ublažavanju njegove kazne²⁴¹ i tu saradnju okvalifikovalo kao “izuzetno značajnu”.²⁴² Pretresno veće je s tim u vezi uzelo u obzir i Sporazum o izjašnjavanju o krivici,²⁴³ citiralo je konkretno paragrafe od 15 do 18 i izričito primetilo da je žalilac pristao na saradnju s tužilaštvom “kad god se to od njega zatraži”.²⁴⁴ Tokom pretresa o kazni Pretresno veće je čulo za dokaze koji su, po mišljenju tužilaštva, značajni i koje bi žalilac mogao izneti na budućim suđenjima, a posebno u predmetu *Strugar*.²⁴⁵ Pretresno veće je u Presudi o kazni primetilo da su “strane u postupku o ovom konkretnom pitanju dostavile svoje podneske Pretresnom veću”²⁴⁶ i pozvalo se na delove pretresa o kazni koji potvrđuju potencijalnu vrednost žaliočevog svedočenja u drugim predmetima, kao i njegovu spremnost da svedoči u budućim predmetima.²⁴⁷ Žalbeno veće stoga zaključuje da je Pretresno veće bilo u potpunosti svesno dotadašnje i eventualne buduće žaliočeve saradnje, što se kasnije i ostvarilo u predmetu *Strugar*, i tu činjenicu je uzelo u obzir.

90. Iz gorenavedenih razloga, žaliočev sedmi žalbeni osnov se odbija.

²³⁹ *Ibid.*

²⁴⁰ Odluka po zahtevima žalioca za prihvatanje dodatnih dokaza, p. 4.

²⁴¹ Presuda o kazni, par. 93-96.

²⁴² *Ibid.*, par. 114.

²⁴³ *Ibid.*, par. 95.

²⁴⁴ *Ibid.*

²⁴⁵ Pretres o kazni, T. 229-230 (zatvorena sednica); vidi Žalbeni podnesak, par. 76.

²⁴⁶ Presuda o kazni, par. 95.

²⁴⁷ *Ibid.*, gde se u fusnoti 143, *inter alia*, govori i o pretresu o kazni, T. 229-235 (zatvorena sednica).

IX. DISPOZITIV

Iz gorenavedenih razloga, **ŽALBENO VEĆE**, jednoglasno

NA OSNOVU člana 25 Statuta i pravila 117 i 118 Pravilnika;

IMAJUĆI U VIDU pismene podneske strana u postupku i usmene argumente koje su strane iznele na pretresu 26. aprila 2005;

ZASEDAJUĆI na otvorenoj sednici;

PONIŠTAVA, *proprio motu*, žaliočevu osuđujuću presudu po tačkama od 1 do 6 Optužnice u delu u kojem se ona temelji na zaključcima o žaliočevoj odgovornosti nadređenog na osnovu člana 7(3) Statuta;

ODBIJA sve žalbene osnove koje je naveo žalilac;

POTVRĐUJE kaznu od sedam godina zatvora koju je izreklo Pretresno veće; i

NALAŽE, u skladu s pravilom 103(C) i pravilom 107 Pravilnika, da Miodrag Jokić ostane u pritvoru Međunarodnog suda sve dok se ne privedu kraju pripreme za njegovo prebacivanje u državu u kojoj će izdržavati kaznu.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je merodavna engleska verzija.

/potpis na originalu/
sudija Inés Mónica Weinberg de
Roca,
predsedavajuća

/potpis na originalu/
sudija Mohamed Shahabuddeen

/potpis na originalu/
sudija Florence Ndepele
Mwachande Mumba

/potpis na originalu/
sudija Mehmet Güney

/potpis na originalu/
sudija Wolfgang Schomburg

Dana 30. avgusta 2005.
U Hagu, Holandija.

[pečat Međunarodnog suda]

X. GLOSAR

A. Spisak citiranih odluka suda

1. MKSJ

ALEKSOVSKI

Tužilac protiv Zlatka Aleksovskog, predmet br. IT-95-14/1-A, Presuda, 24. mart 2000. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Aleksovski*)

BANOVIĆ

Tužilac protiv Predraga Banovića, predmet br. IT-02-65/1-S, Presuda o kazni, 28. oktobar 2003. (u tekstu: Presuda o kazni u predmetu *Banović*)

BLAŠKIĆ

Tužilac protiv Tihomira Blaškića, predmet br. IT-95-14-A, Presuda, 29. jul 2004. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Blaškić*)

“ČELEBIĆI” (A)

Tužilac protiv Zejnila Delalića, Zdravka Mucića zvanog Pavo, Hazima Delića i Esada Landže zvanog Zenga, predmet br. IT-96-21-A, Presuda, 20. februar 2001. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Čelebići*)

“ČELEBIĆI” (B)

Tužilac protiv Zdravka Mucića, Hazima Delića i Esada Landže, predmet br. IT-96-21-A, Presuda po žalbi na kaznu, 8. april 2003. (u tekstu: Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Mucić i drugi*)

FURUNDŽIJA

Tužilac protiv Ante Furundžije, predmet br. IT-95-17/1-A, Presuda, 21. jul 2000. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Furundžija*)

JELISIĆ

Tužilac protiv Gorana Jelisića, predmet br. IT-95-10-A, Presuda, 5. jul 2001. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Jelisić*)

KORDIĆ I ČERKEZ

Tužilac protiv Darija Kordića i Marija Čerkeza, predmet br. IT-95-14/2-A, Presuda, 17. decembar 2004. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Kordić i Čerkez*)

KRSTIĆ

Tužilac protiv Radislava Krstića, predmet br. IT-98-33-A, Presuda, 19. april 2004. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Krstić*)

KUNARAC, KOVAČ I VUKOVIĆ

Tužilac protiv Dragoljuba Kunarca, Radomira Kovača i Zorana Vukovića, predmet br. IT-96-23 i IT-96-23/1-A, Presuda, 12. jun 2002. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Kunarac i drugi*)

Z. KUPREŠKIĆ, M. KUPREŠKIĆ, V. KUPREŠKIĆ, JOSIPOVIĆ, (PAPIĆ) I ŠANTIĆ

Tužilac protiv Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Vlatka Kupreškića, Drage Josipovića, Dragana Papića i Vladimira Šantića zvanog Vlado, predmet br. IT-95-16-T, Presuda, 14. januar 2000. (u tekstu: Prvostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*)

Tužilac protiv Zorana Kupreškića, Mirjana Kupreškića, Vlatka Kupreškića, Drage Josipovića i Vladimira Šantića, predmet br. IT-95-16-A, Presuda po žalbama, 23. oktobar 2001. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Kupreškić i drugi*)

KVOČKA, KOS, RADIĆ, ŽIGIĆ I PRCAĆ

Tužilac protiv Miroslava Kvočke, Milojice Kosa, Mlađe Radića, Zorana Žigića i Dragoljuba Prcaća, predmet br. IT-98-30/1-A, Presuda po žalbi, 28. februar 2005. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Kvočka i drugi*)

D. NIKOLIĆ

Tužilac protiv Dragana Nikolića, predmet br. IT-94-02-A, Presuda po žalbi na kaznu, 4. februar 2005. (u tekstu: Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Dragan Nikolić*)

D. TADIĆ

Tužilac protiv Duška Tadića, predmet br. IT-94-1-A, Presuda, 15. jul 1999. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Tadić*)

Tužilac protiv Duška Tadića, predmet br. IT-94-1-A i IT-94-1-Abis, Presuda o žalbi na kaznu, 26. januar 2000. (u tekstu: Presuda o žalbi na kaznu u predmetu *Tadić*)

VASILJEVIĆ

Tužilac protiv Mitra Vasiljevića, predmet br. IT-98-32-A, Presuda, 25. februar 2004. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Vasiljević*)

2. MKSR

AKAYESU

Tužilac protiv Jeana-Paula Akayesua, predmet br. ICTR-96-4-A, Judgement /Presuda/, 1. jun 2001. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Akayesu*)

KAMBANDA

Jean Kambanda protiv tužioca, predmet br. ICTR 97-23-A, Judgement /Presuda/, 19. oktobar 2000. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Kambanda*)

KAJELIJELI

Juvénal Kajelijeli protiv tužioca, predmet br. ICTR-98-44A-A, Judgement /Presuda/, 23. maj 2005. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Kajelijeli*)

KAYISHEMA I RUZINDANA

Tužilac protiv Clémenta Kayisheme i Obeda Ruzindane, predmet br. ICTR-95-1-A, Judgement (Reasons) /Presuda (Obrazloženje)/, 1. jun 2001. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Kayishema i Ruzindana*)

MUSEMA

Alfred Musema protiv tužioca, predmet br. ICTR-96-13-A, Judgement /Presuda/, 16. novembar 2001. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Musema*)

NIYITEGEKA

Eliézer Niyitegeka protiv tužioca, predmet br. ICTR-96-14-A, Appeal Judgement /Presuda po žalbi/, 9. jul 2004. (u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Niyitegeka*)

SERUSHAGO

Omar Serushago protiv tužioca, predmet br. ICTR-98-39-A, Reasons for Judgement [Appeal against Sentence] /Obrazloženje presude [Žalba na kaznu]/, 6. april 2000. (u tekstu: Presuda po žalbi na kaznu u predmetu *Serushago*).

B. Spisak skraćenica, akronima i skraćenih referenci

U skladu s pravilom 2(B) Pravilnika o postupku i dokazima, muški rod obuhvata ženski, a jednina množinu, i obratno.

AT.	Stranica transkripta pretresa u žalbenom postupku u ovom predmetu. Sve stranice transkripta na koje se upućuje uzete su iz neslužbene nepročišćene verzije transkripta, osim ako nije navedeno drugačije. Usled toga su moguće manje nepodudarnosti u brojevima stranica te verzije sa konačnom verzijom objavljenog transkripta. Žalbeno veće ne preuzima nikakvu odgovornost za ispravke ili pogreške u tom transkriptu. U slučaju nedoumice, treba konsultovati video-traku pretresa.
Druga izmenjena optužnica	Druga izmenjena optužnica, 26. avgust 2003, potvrđena 27. avgusta 2003. u ovom predmetu
<i>inter alia</i>	između ostalog
JNA	Jugoslovenska narodna armija (vojska Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije)
Krivični zakon SFRJ	Krivični zakon Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, usvojen 28. septembra 1976, stupio na snagu 1. jula 1977.
Međunarodni sud	Međunarodni sud za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine
MKSR	Međunarodni sud za krivično gonjenje lica odgovornih za genocid i druga teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji Ruande i krivično gonjenje državljana Ruande odgovornih za genocid i druga takva kršenja počinjena na teritorijama susednih država od 1. januara 1994. do 31. decembra 1994.
Najava žalbe	<i>Tužilac protiv Miodraga Jokića</i> , predmet br. IT-01-42/1-A, Najava žalbe Miodraga Jokića, 16. april 2004.
odbrana	branilac žalioca
Odluka po zahtevima žalioca za prihvatanje dodatnih dokaza	<i>Tužilac protiv Miodraga Jokića</i> , predmet br. IT-01-42/1-A, Odluka po zahtevima žalioca za prihvatanje dodatnih dokaza na osnovu pravila 115, 31. avgust 2004.
par.	paragraf, paragrafi

Podnesak odbrane o odmeravanju kazne	<i>Tužilac protiv Miodraga Jokića</i> , predmet br. IT-01-42/1-S, Podnesak Miodraga Jokića o odmeravanju kazne, 14. novembar 2003.
Podnesak respondenta	<i>Tužilac protiv Miodraga Jokića</i> , predmet br. IT-01-42/1-A, Tužiočev podnesak respondenta, javna redigovana verzija, dostavljena 4. marta 2005.
Podnesak tužilaštva o odmeravanju kazne	<i>Tužilac protiv Miodraga Jokića</i> , predmet br. IT-01-42/1-S, Podnesak tužioca o odmeravanju kazne Miodragu Jokiću, 14. novembar 2003.
Pravilnik	Pravilnik o postupku i dokazima Međunarodnog suda
Presuda o kazni	<i>Tužilac protiv Miodraga Jokića</i> , IT-01-42/1-S, Presuda o kazni, 18. mart 2004.
Pretres o kazni	<i>Tužilac protiv Miodraga Jokića</i> , IT-01-42-PT, pretres o kazni, 4. decembar 2003.
Pretres o izjašnjanju o krivici	<i>Tužilac protiv Miodraga Jokića</i> , IT-01-42-PT, pretres o izjašnjanju o krivici, 27. avgust 2003.
Pretres po žalbi	<i>Tužilac protiv Miodraga Jokića</i> , predmet br. IT-01-42/1-A, pretres po žalbi, 26. april 2005.
Replika	<i>Tužilac protiv Miodraga Jokića</i> , predmet br. IT-01-42/1-A, Replika žalioca, javna redigovana verzija, dostavljena 7. marta 2005.
SFRJ	<i>bivša</i> Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija
Sporazum o izjašnjanju o krivici	<i>Tužilac protiv Miodraga Jokića</i> , predmet br. IT-01-42-PT, Sporazum o izjašnjanju o krivici između Miodraga Jokića i tužilaštva, poverljivo, <i>ex parte</i> , pod pečatom, 27. avgust 2003.
SRJ	<i>bivša</i> Savezna Republika Jugoslavija
Statut	Statut Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, usvojen od strane Saveta bezbednosti Rezolucijom 827 (1993)
T.	Stranica transkripta prvostepenog pretresa pred Pretresnim većem u ovom predmetu. Sve stranice transkripta na koje se upućuje uzete su iz neslužbene nepročišćene verzije transkripta, osim ako nije navedeno drugačije. Usled toga su moguće manje nepodudarnosti u brojevima stranica te verzije sa konačnom verzijom objavljenog transkripta. Žalbeno veće ne preuzima nikakvu odgovornost za ispravke ili pogreške u tom transkriptu. U slučaju nedoumice, treba konsultovati video-traku pretresa.
Tužilac/tužilaštvo	tužilaštvo
Žalbeni podnesak	<i>Tužilac protiv Miodraga Jokića</i> , predmet br. IT-01-42/1-A, javna redigovana verzija Žalbenog podneska po pravilu 111, dostavljena 7. marta 2005.
žalilac	Miodrag Jokić

